

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Život single - ano či ne?

Vypracovala: Kristýna Jindrová
Vedoucí práce: Mgr. Marek Šebeš, Ph.D.

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

V Českých Budějovicích dne.....

.....

Kristýna Jindrová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Marku Šebešovi, Ph.D. za odborné vedení a pomoc, které mi věnoval při jejím zpracování. Dále velmi děkuji vybraným respondentům, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout. V neposlední řadě děkuji své rodině a blízkým za velkou podporu.

Anotace

Cílem bakalářské práce s názvem „*Život single - ano či ne?*“ je přinést souhrnné informace o novodobém fenoménu, který se v české společnosti objevuje na počátku 90. let minulého století. Teoretická část přináší nejdůležitější poznatky, které jsou spojeny s tímto životním stylem. Druhá část, praktická, je tvořena kvalitativním výzkumem, jehož cílem je analyzovat život singles a poskytnout tak čtenářům vhled do jejich života a zároveň jejich smýšlení o životě single. V rámci výzkumu jsou čtenářům předány prostřednictvím odpovědí samotných singles také rozdíly mezi single muži a single ženami a tím tak umožněn lepší pohled na tento zajímavý životní styl.

Klíčová slova: fenomén singles, bezdětnost, ekonomická samostatnost, svoboda, seberealizace, gender

Abstract

The goal of my bachelor's thesis titled „*The single life - yes or no?*“ is to provide the summary information about modern phenomenon, which occurs in the Czech society from the beginning 90's of the last century. The theoretical part is about the most important findings which are connected with this lifestyle. The second part, practical, is comprised of the qualitative research, which aims to analyze the life of singles and provide to readers the insight into their life and simultaneously their thoughts about single life. Within this research the readers can also find some differences between single men and single women, so the readers can have a better look at this interesting lifestyle.

Key words: phenomenon singles, childlessness, economy autonomy, freedom, self-fulfillment, gender

OBSAH

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Historické pozadí fenoménu singles	11
1.1 Od tradiční rodiny k singles.....	11
1.1.2 Fenomén singles.....	15
2. Kdo jsou singles?.....	17
2.1 Kdo zůstává v české společnosti single?.....	19
3. Typologie singles	21
3.1 Typologie dle Petera Steina	21
3.2 Typologie dle Arthura Shostaka	22
3.3 Typologie dle Marcely Linkové.....	23
4. Vztahy a singles	24
5. Životní styl singles.....	26
6. Důvody, proč být či nebýt single	28
7. Výhody a nevýhody života single.....	29
8. Singles a gender	31
9. Zastoupení singles v české populaci	33
9.1 Domácnosti jednotlivců	34
10. Fenomén singles a jeho budoucnost	35
II. PRAKTICKÁ ČÁST	36
11. Metodologie výzkumu	37
12. Cíl výzkumu.....	38
13. Respondenti výzkumu.....	39
14. Analýza a interpretace výsledků	40
14.1 Současný život single.....	40

14.1.1 Dobrovolně nebo nedobrovolně?.....	40
14.1.2 Vlastní domácnost nebo nějaká alternativa?.....	42
14.1.3 Město nebo venkov?.....	43
14.1.4 Volný čas.....	44
14.2 Proč jsou single?	45
14.3 Výhody či nevýhody?	47
14.4 Vztahy a singles	48
14.5 Singles v očích okolí.....	51
14.6 Singles a jejich představy o budoucnosti	52
14.7 Život single pohledem samotných singles	54
14.7.1 Obecné důvody singlovství.....	54
14.7.2 Muži nebo ženy?.....	55
14.7.3 Rodina či život single?.....	56
14.7.4 Život single – ano či ne?.....	57
ZÁVĚR	59
ZDROJE.....	60
PŘÍLOHY	62

ÚVOD

Láska, manželství a děti. Tyto atributy charakterizují životy mnoha z nás. Jsou mezi námi ale tací, kteří se těchto atributů, ať už dobrovolně či nedobrovolně, vzdávají. Nechtějí žít tento „nudný život“ a zůstávají tzv. single. Tento životní styl se v české společnosti objevuje především po roce 1989, kdy se stává doslova fenoménem. Stále častěji se o singles můžeme dočíst v různých časopisech či na internetu. Příkladem nám také mohou být humorné americké seriály jako například Sex ve městě, Přátelé či Ally Mc Bealová. I přesto se domnívám, že o tomto sociálním jevu ví naše společnost poměrně málo, anebo jsou tyto informace příliš zkrácené. Spoustu lidí tak nahlíží na singles z povzdálí a někdo dokonce vůbec netuší, kdo singles jsou. Někteří vnímají singles jako ztroskotance, kteří v životě zkrátka neměli štěstí a jiní naopak jako mladé a úspěšné jedince, kteří milují svou práci, mají spoustu peněz a jejich kariéra je na výši. Jejich život je tak zcela bezstarostný. I takový pohled na nesezdané jedince můžeme slyšet kolem nás. Na první pohled ideální, ale je tomu všemu opravdu tak? Zajímá mě, jaká je tedy ta správná charakteristika lidí, kteří se rozhodli žít bez partnera.

Cílem této bakalářské práce je tedy analyzovat život single a poskytnout tak čtenářům vhled do života těchto jedinců. K tomu mi dopomůže kvalitativní výzkum, který tvoří praktickou část této bakalářské práce. Výzkum je realizován formou polostrukturovaných rozhovorů se singles a umožňuje tak lépe proniknout do jejich života. Teoretická část pak shrnuje základní poznatky o singles. Nejprve je důležité věnovat se historickému pozadí tohoto fenoménu a pochopit tak všechny potřebné souvislosti. V této kapitole je popsána proměna naší společnosti a s ní i změna vztahů v oblasti partnerského a rodinného života. V důsledku těchto proměn dochází i ke změně životních hodnot, které lidé upřednostňují. Následně vysvětlím samotný pojem singles, který je pro tuto práci klíčový. Další kapitola se věnuje různým typologiím, které se snaží co nejlépe klasifikovat tuto sociální skupinu. Dále se ve své práci věnuji alternativním vztahům, které singles udržují. S tím souvisí i různorodý životní styl, kterým jsou singles charakterističtí. Poté objasním motivaci, proč být či nebýt single a pak určím výhody a nevýhody singlovství. Dále se věnuji genderovým rozdílům, které se objevují v životech singles. Další kapitola se pak věnuje zastoupení singles v české populaci. V neposlední řadě se pokusím nastínit, jaká je budoucnost tohoto novodobého fenoménu v naší společnosti.

Tato práce vychází především z knižních, ale i internetových zdrojů převážně ze sociologického prostředí. V České republice však neexistuje žádná souborná publikace, která by celistvě pojednávala o této problematice. I přesto bych chtěla zmínit několik publikací, ze kterých práce čerpá. Za velmi vydařenou považuji knižní publikaci s názvem „*Vlastní cestou? Životní dráhy v pozdně moderní společnosti*“ od Hany Haškové a kolektivu, kde je kapitola věnující se singles. Součástí kapitoly je mimo jiné i vlastní výzkum autorek, který zkoumá pojetí nezadanosti v životních přibězích single mužů. Dále můžeme uvést publikaci od Iva Možného „*Rodina a společnost*“, kde lze také najít kapitolu věnující se singles. Práce čerpá i z několika zahraničních zdrojů, ze kterých bych jmenovala především knižní publikaci „*Marriages & Families in the 21st century: A bioecological approach*“ od Tashi R. Howe. Z českých publikací věnující se singles jsou významné především ty od Marcela Tomáška. Tento český sociolog se fenoménu singles věnuje již dlouhá léta a provedl i několik výzkumů. Nejvýznamnější výzkum, pojednávající o singles a jejich vztazích, analyzuje studie s názvem „*Singles a jejich vztahy: Kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabituující jednotlivce v České republice*“, která byla publikována v Sociologickém časopise v roce 2006. Další z řad bych uvedla článek od Marcely Linkové, „*Singles: nový životní styl nebo z nouze ctnost?*“ nebo od Radky Radimské a Marcela Tomáška, „*Singles - nový životní styl a jeho genderová specifika v České republice.*“ Tato publikace jako jediná pojednává o genderové specifikaci ve spojení se singles, avšak jen velmi krátce. Je důležité si uvědomit, že singles nejsou homogenní skupinou a nemůžeme na ně tak ani nahlížet. Proto se pokusím v praktické části této práce najít hlubší rozdíly mezi mužem a ženou, kteří jsou singles a poskytnout tak čtenářům lepší vhled do jejich života.

Doufám, že tato práce poskytne čtenářům souhrnné informace o tomto zajímavém životním stylu a dozví se něco více o lidech, jejichž život se na první pohled může zdát zcela odlišný, než doopravdy je.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Historické pozadí fenoménu singles

Naše společnost procházela dlouhodobým vývojem¹, který se postupně promítal i do osobních vztahů. To, co dnes vnímáme jako přirozené, dříve tolik přirozené být nemuselo. Řeč je mimo jiné i o životě bez partnera. Dříve nebylo tak snadné, a ani obvyklé, žít single. Společnost takové jedince v mnohých případech vnímala negativně a ti se tak často ocitali na okraji společnosti. Časy se však mění a stejně tak i pohled na takový styl života. Dokonce lze říci, že v dnešní době je život bez partnera jakýmsi módním trendem na poli osobních vztahů. Tato kapitola tak poukazuje na proměny vztahů v oblasti partnerského a rodinného života a jejich postupné uvolňování ve společnosti, které bezesporu přispěly k nárůstu singles.

1.1 *Od tradiční rodiny k singles*

V tradiční společnosti měly manželství a rodina nezastupitelné postavení. V této době by si zřejmě žádný člověk neuměl představit, že s partnerem druhého pohlaví neuzavře sňatek a nezaloží rodinu. Je důležité si uvědomit, že v této době každé uzavřené manželství zpravidla vedlo k založení rodiny. Důležitou roli pro vstup obou partnerů do manželství však nehrála láska ani vzájemná zamilovanost, jako je tomu nyní, ale sňatky se uzavíraly především na základě ekonomické výhodnosti [Giddens 2012]. Někdy se tak hovoří o „sňatku z rozumu.“ Tradiční rodina přispívala ke stabilitě společnosti také tím, že výběr životního partnera byl v rukou rodičů obou partnerů. Páry se braly ve velmi nízkém věku. Nebylo výjimkou, že mladičké a nezkušené ženy uzavíraly sňatek hned poté, co dovršily své plnoletosti. Manželství bylo pojímáno jako nezrušitelná instituce, která se řídila heslem „Co bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ Rodina v této době byla značně patriarchální, kdy výsadní postavení měl zásadně muž [Sedláková 2009].

Rodina v moderní společnosti se výrazně liší od té v tradiční. Rodina se v tuto dobu mění na nukleární, která sestává pouze z rodičů a dětí. Muž velmi často pracoval

¹ Tradiční společnost je označení pro společnost do přelomu 18. a 19. století. V této době se společnost mění na společnost moderní, která přetrvává do první poloviny 20. století. Od druhé poloviny 20. století do současnosti hovoříme o společnosti postmoderní [Možný 2006].

mimo domov, aby uživil svou rodinu, a žena naopak zůstávala doma a pečovala o děti a o domácnost [Singly 1999]. „S nástupem modernity se některá významná pouta, jimiž společnost držela pohromadě rodinu jako mezigenerační společenství i jako manželský pár, rozvolnila.“ [Sedláková 2009: 121 - 122] Docházelo k poklesu síly ekonomického tlaku, která zajišťovala udržení rodiny. To je hlavním důvodem toho, že se manželství v této době začínají stále častěji rozpadat a reorganizovat opakovanými manželstvími. V období modernity se tak výrazně snižuje stabilita manželství. To zároveň ztrácí svůj posvátný charakter, což znamená, že lidé postrádají zájem o svatbu uzavřenou před Bohem. Z manželství se tak postupně stává pouhá občanská smlouva mezi partnery [Sedláková 2009].

Od 60. let 20. století se partnerské vztahy výrazně mění. Přestávají být striktně řízeny společenskými konvencemi a začínají se uvolňovat. Zásadní změnou ve vztahu prochází především role ženy. Ta se začíná osamostatňovat a realizovat na trhu práce. Dosavadní model ženy v domácnosti byl dlouho kritizován především feministickým hnutím. Jednalo se o zásadní změnu, která měla velký vliv na utváření a fungování partnerských vztahů [Singly 1999]. Důležitým faktorem, který umožnil vůbec samotnému vzniku životního stylu singles je sexuální emancipace a oddělení sexu a lásky. Sex je stále více chápán jako energie, kterou je nutno vybit, což se týká nejen mužů, ale i žen. Toto uvolnění je ovlivněno neustálým rozšiřováním antikoncepčních prostředků, kdy žena získává právo regulovat svou reprodukci a rozhodovat tak svobodně o svém životě [Linková 2002]. Sociologicky tato transformace intimity bývá spojena s reflexivní modernizací a individualizací [Tomášek 2007].

Mnoho autorů tak začalo takovou podobu společnosti nazývat „postmoderní.“ Postmodernita v oblasti rodiny je charakteristická především osamostatňováním se žen a jejich realizací v pracovní sféře života. Důležitým znakem je také názorová vyrovnanost mezi oběma partnery [Sedláková 2009]. Zygmunt Bauman [2004] hovoří o postmoderním světě jako o takovém, ve kterém se partnerské vztahy staly konzumním statkem. Lidé očekávají a požadují od vztahu stále více, ale odmítají do vztahu investovat. I to je jeden z důvodů, proč dnes stále více přibývá vztahů, které končí rozchodem či dokonce rozvodem.

Výrazným mezníkem české společnosti je bezesporu rok 1989. Je důležité si uvědomit, že rok 1989 není jen zásadním mezníkem pro politické změny. Sametová

revoluce hluboce zasáhla i sféru sociální. Změnil se především charakter osobních vztahů, což výrazně proměnilo chování celé společnosti [Tomášek 2006].

V průběhu devadesátých let 20. století prochází česká společnost výraznými demografickými změnami, které přispěly k nárůstu singles. Nejvýraznější změnou, která souvisí s proměnou partnerských vztahů, je pokles sňatečnosti. Od roku 1990 totiž sňatečnost výrazně klesá. Pokles byl zapříčiněn především výrazným snížením sňatečnosti v nejmladších věkových kategoriích. Dříve bylo naprosto běžné, když se partneři brali ve velmi nízkém věku. Pro představu v roce 1990 byla téměř třetina nevěst a desetina ženichů mladších dvaceti let. Dnes se situace zcela obrátila a věkový průměr partnerů, kteří se rozhodli do manželského svazku vstoupit, se výrazně zvýšil. Nevěst mladších dvaceti let je dnes již kolem 4 % a ženichů jen okolo 1 % [Možný 2006]. Lidé už tolik netouží vstupovat do manželství a volí tak často jiné životní strategie, než je manželský život. To je patrné i na statistice sňatečnosti. Zatímco v roce 1989 bylo v České republice uzavřeno 81 262 sňatků, v roce 1999 to bylo již jen 53 523 [Katrňák 2001]. V roce 2015 bylo uzavřeno 40 850 sňatků, což bylo nejméně od roku 1918 [Český statistický úřad 2015].

Protipólem této situace je rozvodovost, která se ve společnosti 20. století objevuje stále častěji, avšak oproti sňatečnosti má zvyšující se tendenci. Manželství přestává být tím pevným svazkem a v naší společnosti tak narůstá počet rozvodů. Výsledkem je nárůst neúplných rodin, kdy je dítě vychováváno jen jedním z rodičů. Proto je konec 20. století velmi často spojován s pojmem - „krize rodiny“ [Sedláková 2009].

Ženy, které se během společenského vývoje stále více osamostatňovaly, se kvůli povolání a budování kariéry stále častěji rozhodovaly pro bezdětnost. Ty, které sice nevolí tento razantní krok a rozhodují se rodinu do budoucna pořídit, to však odkládají na co nejpozdější dobu. Další výrazná demografická změna, která se tak v 90. letech dostala do popředí, byl pokles porodnosti. Důvodem může být tlak na trhu práce, který požaduje neustálé zvyšování produktivity. Ženy se tak často staví na rozcestí výběru mezi kariérou či rodinou a dětmi [Možný 1999, 2006]. Jedním z dalších důvodů poklesu porodnosti může být také to, že emancipované ženy upřednostňují kariéru jednoduše propásnou své reprodukční období, a když se pak na dítě cítí být připravené, není to už možné.

V oblasti partnerských vztahů dochází stále více k rozporům. Ty jsou pak příčinou vzrůstajícího napětí mezi mužem a ženou a následkem je nestabilita vztahů [Hašková et al. 2014].

Manželství tak přestává být tím prvotním cílem v životě mnoha lidí. Tím však nelze zpochybňovat důležitost manželství a následné založení rodiny v naší společnosti. Pro mnohé je to stále nejdůležitější životní krok. S tím souhlasí i Možný [2006], který uvádí, že manželství má u většiny Čechů stále ještě vysoký status. Dokonce i některé výzkumy ukazují, že většina nejmladší generace pokládá manželský život za nejvýraznější projev seberealizace. Vzhledem k narůstající rozvodovosti se však lze domnívat, že lidé do manželství vstupují s jistou dávkou pesimismu. To potvrzuje i Katrňák [2001], který uvádí, že v dnešní době každé uzavřené manželství skončí s padesáti procentní pravděpodobností rozvodem. Mnoho párů je tak přesvědčeno, že právě to jejich manželství skončí rozvodem, a proto stále více lidí dává přednost různým alternativním formám rodinného a partnerského soužití.

Jako jednu z alternativních forem soužití lze uvést tzv. nesezdané soužití neboli kohabitaci. Někdy se také užívá lidové pojmenování „život na hromádce.“ Oba partneři přijímají role manžela a manželky, ale ve skutečnosti se nejedná o pravé manželství. Pro většinu lidí je stále důležitý vztah s partnerem druhého pohlaví, ale ani jeden z partnerů nepovažují za důležitý legalizovaný svazek [Sedláková 2009]. Kohabitace partnerů je tolik oblíbený způsob života kvůli absenci předsudků o rozvodu či rozchodu, které jsou spojovány spíše s manželstvím.

U mladých lidí se stále častěji objevují tzv. manželství na zkoušku. Oproti nesezdanému soužití je hlavní odlišností to, že se jedná o pouhý životní předstupeň před samotným vstupem do manželství. Naopak nesezdané soužití je často stálý a trvalý stav. Partneři spolu žijí ve společné domácnosti a někdy už dokonce vychovávají dítě [Sedláková 2009].

Zvláštní alternativní formou soužití je tzv. LAT - „living apart together“. Z angličtiny překládané často jako „spolu, ale zároveň každý sám“. Jedná se o partnery, kteří sice žijí spolu, avšak dobrovolně nesdílejí společnou domácnost [Sedláková 2009]. Někdy se takoví lidé označují anglickým výrazem „mingles“ (married but single). Většina z nich považuje život s partnerem v jedné domácnosti za stereotyp a často takový život berou jako překážku jejich vztahu, a proto žijí raději odděleně

[zpravy.e15.cz 2015]. Právě díky uvolněnosti je tento alternativní vztah někdy spojován se singles. Charakteristikou singles je sice život bez partnera, ale výhodou vztahu „spolu, ale zároveň každý sám“ je ten, že se partneři mohou sami rozhodnout, kdy se budou vídat. Jejich schůzky tak mohou být zcela náhodné a založené čistě jen na sexuální úrovni. To potvrzuje i Tomášek [2006], který s touto alternativní formou soužití pracuje ve své typologii alternativních vztahů, kterou vymezil právě pro singles.

1.1.2 Fenomén singles

„Devadesátá léta znamenala pro Českou republiku nárůst plurality v oblasti rodinného a soukromého života. Jedním z fenoménů, o kterém se v této době začíná hovořit, jsou singles - ti, co nežijí v páru, žijící bez trvalého partnera.“ [Radimská, Tomášek 2003: 10] Borgata a Montgomery [2000] uvádí, že západní země označují singles také jako „swingers“ nebo „lonely losers.“ Významný nárůst single jedinců souvisí nejen s celkovou změnou životního stylu v české společnosti, ale také s porevolučním chováním spojeným s tzv. druhým demografickým přechodem² [Český statistický úřad 2014].

Tento životní styl se stal v české společnosti po roce 1989 doslova fenoménem. Do naší společnosti se dostal ze západu, kde se singles výrazně objevovali již v 60. a 70. letech [Giddens 1998]. Po roce 1989 se české společnosti otevírají zcela nové možnosti. Lidé se mohou svobodně vzdělávat, budovat kariéru nebo cestovat. Mohou dělat to, co jim bylo za komunistického režimu odepíráno. Společně s otevřením hranic se do české společnosti dostávají ideály ze západu, které byly dlouholetým ideálem pro naši společnost. Do popředí se tak dostává individualismus, který výrazně mění demografické chování společnosti. Sociální politika se tak v této době začíná orientovat nikoliv na rodinu, nýbrž na jednotlivce. S přijetím těchto západních ideálů se tak nejen

² *Druhý demografický přechod* je proces, během kterého se projevovaly výrazné změny demografických vlastností západní společnosti. V České republice se druhý demografický přechod začal projevovat především na počátku 90. let 20. století. Charakteristickým znakem druhého demografického přechodu je pokles úrovně porodnosti pod hranici prosté reprodukce. Dalšími výraznými projevy jsou odklad mateřství do vyššího věku, rostoucí počet dětí narozených mimo manželství a s tím souvisí nárůst různorodých životních strategií [Český statistický úřad 2014].

politicky, ekonomicky, ale i hodnotově přibližuje česká společnost společnostem západních zemí [Rychtaříková 1996].

Mnoho mladých lidí si uvědomuje, že kdyby nedošlo k událostem v roce 1989 a poměry by zůstaly stejné jako před tímto osudným rokem, zřejmě by byli vystaveni společenskému tlaku a jejich život by dnes vypadal úplně jinak [Tomášek 2006].

Na první pohled se zdá, že singles se v naší společnosti objevují až po revoluci. Není tomu tak. Singles byli součástí společnosti od nepaměti.³ Výrazně se však lišil vztah společnosti k singles. Časy se mění a stejně tak i pohled na život bez trvalého partnera. Teprve však v 70. letech začala společnost na singles pohlížet pozitivněji [Uhdeová 2003]. Společnost je dnes mnohem liberálnější a na singles již nepohlíží shora. Dokonce lze tvrdit, že je život single společností idealizován a často společnost ani neví, jakými strastmi je tento životní styl doprovázen.

Historický a společenský vývoj vynesl životní styl singles do popředí a v současné době je to „*nejvýraznější projev individualismu v oblasti partnerského a rodinného života.*“ [Sedláková 2009: 41]

³ Málokdo ví, že i takový životní styl Thomase Hobbesa či Immanuela Kanta by ideálně zapadal do nynější představy o singles [Drotován, Bleha 2008].

2. Kdo jsou singles?

Pokud bychom chtěli přesně vymežit skupinu singles, není to úplně jednoduché. Neexistuje totiž přesná definice těchto jedinců, protože se jedná o velmi rozmanitou skupinu lidí. I když se jedná o novodobý sociální jev, který se výrazně projevuje hlavně v posledních desetiletích, tak je to poměrně neprobádaná oblast způsobu života. V různých publikacích lze najít různé definice, které však nikdy nejsou dostatečné. Dokonce se někteří autoři rozcházejí v názorech, jací lidé tvoří skupinu single jedinců. Existuje tak mnoho způsobů, jak ke skupině singles přistupovat a zároveň jak odhalit, kteří lidé do této skupiny spadají.

Pokud vezmeme v úvahu samotný pojem „singles“, zjistíme, že čeština nemá odpovídající ekvivalent tohoto slova. Můžeme však předpokládat dle významu a překladu tohoto slova z angličtiny, že se jedná o svobodného a nezávislého jedince. Singles také můžeme přeložit jako nezadaný či nesezdaný. V některých publikacích se pojmem singlovství rozumí „dobrovolná nepárovost“⁴ [Hašková et al. 2014].

Otázkou však zůstává, jací lidé patří do skupiny singles a koho za single lze považovat. Jádrem skupiny singles je zcela zřejmé. Jsou to lidé, kteří žijí sami bez partnera ve své vlastní domácnosti [Možný 2006]. Do skupiny singles jsou však velmi často řazeni nejen lidé žijící bez trvalého partnera, ale také ti, kteří již někdy s partnerem žili, ale jejich vztah se z nějakého důvodu nevydařil. Mezi singles jsou tak velmi často řazeni i rozvedení jedinci, vdovy či vdovci, anebo lidé v důchodovém věku, u kterých lze předpokládat, že obývají domácnost sami a tím splňují kritérium pro singlovství. S tímto názorem se však nelze ztotožnit, protože u takových lidí je ve velké míře často potlačeno kritérium nezávislosti. Lábusová [2007] tak píše o klíčovém faktoru k určení singlovství, kterým je rodičovství. Starší sociologické publikace považují singles za sociální skupinu, která se vyznačuje právě nulovou reprodukční strategií. S tím souhlasí i Sedláková [2009], která za singles považuje ty, kteří jsou trvale bez partnera a neúčastní se každodenní výchovy dětí. Zatímco manželství je zrušitelnou záležitostí, rodičovství je závazkem na celý život. Lidé, kteří se tak jednou stali rodiči a mají vůči dětem odpovědnost, již nikdy nemohou patřit mezi singles. Na základě tohoto kritéria tak vdovy, vdovce ani osamocené jedince v důchodovém věku

⁴ S tímto pojmem pracuje například i přední český sociolog Prof. PhDr. Ivo Možný, CSc.

nelze považovat za singles. Otázkou zůstává, jestli rozvedené, ale bezdětné jedince za singles lze považovat nebo nikoliv. Možný [2006] tvrdí, že ano. Životní styl mladých lidí je dnes velmi otevřený zkušenostem, a proto se stává, že poměrně krátká manželství dvou nezkušených mladých lidí skončí rozvodem. I přesto se však mohou zařadit k singles. V západních společnostech přibývá právě těch, kteří se do řad singles dostali až po rozvodu [Sedláková 2009].

Vzhledem k těmto faktům skupinu singles nejlépe vystihují definice Jandourka, který definuje singles jako „*jedince, kteří nechtějí vstupovat do manželství, protože jim život o samotě v zásadě vyhovuje. Motivací je především větší možnost věnovat se kariéře, osobním zálibám, vstupovat do více sexuálních vztahů.*“ [Jandourek 2003: 19] či definice Radimské a Tomáška, podle kterých se jedná o „*relativně mladé lidi mezi 25 až 40 lety, kteří se více méně dobrovolně rozhodli žít po delší dobu bez partnera proto, aby mohli rozvíjet jiné než rodinné životní strategie.*“ [Radimská, Tomášek 2003: 10]

Ačkoliv nenajdeme úplnou definici, která by přesně popisovala singles, většina platných definic má společný základ, kterým je život bez trvalého partnera [Český statistický úřad 2014]. Dalším výrazným znakem singles je ekonomická samostatnost a jiná hodnotová orientace. Na jejich hodnotovém žebříčku zaujímají vrchní příčky vlastní seberealizace, svoboda, vzdělávání, kariéra, osobní záliby či cestování [Sedláková 2009].

V této práci tedy budou k singles řazeni relativně mladí a svobodní jedinci ve věku 25 až 40 let, kteří, ať už dobrovolně či nedobrovolně, žijí bez trvalého partnera, jsou bezdětní a ekonomicky samostatní. Do řad singles budou řazeni i ti, kteří udržují alternativní vztah s partnerem, tzv. LAT, a to právě kvůli otevřenosti tohoto alternativního vztahu.

Tomášek [2006] ve spojení se singles hovoří o nové životní fázi, kterou označuje jako „*post adolescence*“, „*pozdní mladost*“ či „*mladá dospělost.*“ Tato fáze bývá velmi často vyčleňována právě pro singles, protože je charakteristická tím, že jí chybí něco, co je typické pro klasickou dospělost. Tím něčím je ve většině případů vlastní rodina. Možný bere život single jako životní fázi v životě každého z nás a označuje ji jako „*syndrom Petra Pana, podle pohádkového příběhu chlapce, který nechtěl nikdy*

dospět.“ [Sedláková 2009: 42] To souvisí především s tím, že lidé nechtějí přijmout odpovědnost a důležitá životní rozhodnutí tak odkládají na později [tamtéž].⁵

2.1 Kdo zůstává v české společnosti single?

Ve věkové kategorii 25 až 39 let převažují více single muži. Jejich počet výrazně převyšuje počet samostatně žijících žen a to v poměru 71 % mužů a 29 % žen.⁶ Důvodem tak vysokého procenta zastoupení mužů může být to, že žijí nejčastěji single až do 34 let, oproti ženám, které tak žijí nejčastěji jen do 29 let [Radimská, Tomášek 2003]. Dalším důvodem, proč převažují muži nad ženami je zcela jistě ten, že ženy jsou mnohem více vystaveny společenskému tlaku podřídit se společenským normám, jakými jsou například uzavření manželství a početí dětí, což se předpokládá nejpozději do 30 let jejich věku.

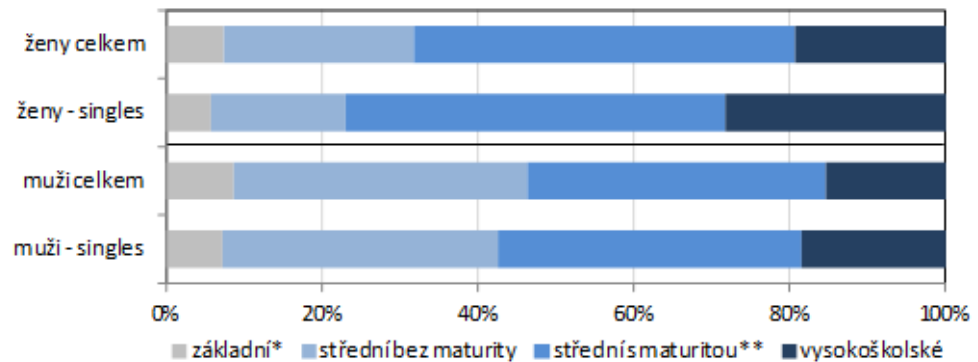
Pokud se na singles podíváme z hlediska vzdělanostního, situace by vypadala následovně. Dle grafu č. 1 je patrné, že mezi single ženami výrazně převažují ty se středním vzděláním s maturitou. U single mužů je situace podobná, avšak u těch je hojně zastoupena i skupina středoškolsky vzdělaných bez maturity. Z hlediska vysokoškolského vzdělání si lze všimnout, že s tímto vzděláním převažují v řadách singles ženy než muži. Pokud se podíváme na situaci single žen v porovnání s ženami celkem, zjistíme, že mezi single ženami je menší zastoupení těch se základním vzděláním a středním vzděláním bez maturity. Naopak u single žen je výrazně zastoupeno vysokoškolské vzdělání. Pokud se zaměříme na situaci single mužů v porovnání s muži celkem, zjistíme, že situace je podobná jako u žen. Celkově byl tedy podíl vysokoškolsky vzdělaných singles více než pětinný (u žen více než čtvrtinový), středoškolsky vzdělaných s maturitou více než třetinový a bez maturity čtvrtinový [Český statistický úřad 2014]. Katrňák [2001] tvrdí, že dosažené vzdělání výrazně

⁵ V psychologii to lze označit pojmem od E. H. Eriksona *psychosociální moratorium*. Člověk dočasně odmítá povinnosti a závazky, které jsou typické pro již dospělé osoby. Člověk objevuje nové identity a sociální role, které však ještě nepřijal s konečnou platností [Vágnerová 2000].

⁶ Pro zajímavost, při posledním Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB) v roce 2011 žil single každý devátý muž a každá třináctá žena. Pro porovnání na počátku 90. let to byl každý patnáctý muž a třicátá devátá žena [Český statistický úřad 2014].

souvisí se životní strategií singles. Šance mužů oženit se rostou úměrně s lety, které strávil ve škole, u ženy je tomu však naopak. Čím má vyšší vzdělání, tím má menší pravděpodobnost vdát se a přibližuje se tak do řad singles.

Graf č. 1: Struktura osob ve věku 20 až 39 let podle pohlaví a vzdělání v roce 2011⁷

Zdroj: Český statistický úřad 2014

⁷ Struktura je vztažena k osobám se zjištěným nejvyšším ukončeným vzděláním.

* včetně neukončeného a bez vzdělání, ** včetně nástavbové a vyššího odborného vzdělání

3. Typologie singles

Fenomén singles se dostává stále více do popředí společnosti a je cílem výzkumů mnoha autorů. Právě díky řadě výzkumů vznikaly po celém světě různé kategorizace, které se pokusily o co nejlepší klasifikaci skupiny singles. Tato kapitola tak poukazuje na různé typy single jedinců, které ve společnosti rozeznáváme. Jednotlivé typologie jsou sestaveny autory, kteří se tímto společenským tématem dlouhou dobu zabývali. Nejznámější jsou typologie Petera Steina a Arthura Shostaka. České prostředí zastupuje typologie socioložky Marcely Linkové.

3.1 Typologie dle Petera Steina

Dodnes nejvíce uznávanou a nejvíce používanou je typologie Petera Steina, která vznikla v roce 1978. Ten se ve své typologii nejvíce soustředí na to, jestli jsou jedinci single dobrovolně nebo nedobrovolně a zda je jejich stav trvalý či dočasný. Stein tak vymezuje tyto typy singles [Howe 2012]:

- *Voluntary stable singles (dobrovolně stabilní singles)*
Tito lidé žijí, jak napovídá název, dobrovolně mimo manželství. Tento stav jim plně vyhovuje. Jsou charakterističtí tím, že upřednostňují samotu před sociálními kontakty.
- *Voluntary temporary singles (dobrovolně dočasné singles)*
Jedná se o jedince, kteří jsou v současné chvíli nezadaní, ale partnerskému či dokonce manželskému svazku se do budoucna nevyhýbají. V současnosti se na to jen necítí. Někdy chtějí být někým spoutáni a zároveň se na někoho vázat. Většinou není tento stav bezdůvodný. Nejčastějším důvodem je studium či vlastní zájmy.
- *Involuntary stable singles (nedobrovolně stabilní singles)*
Do této skupiny řadíme osoby, které by rádi našli svého budoucího partnera, ale dlouhodobě se jim to nedaří a jsou tak nuceni vést život single. Velmi často proto rezignují na život plný hledání toho pravého a žijí raději single.

➤ *Involuntary temporary singles (nedobrovolně dočasní singles)*

Tito jedinci aktivně hledají partnera, se kterým chtějí strávit zbytek života. Období, kdy jsou singles, je tedy jen přechodovým obdobím v jejich životě.

3.2 Typologie dle Arthura Shostaka

Dodnes je také velmi známá typologie Arthura Shostaka, která je jakousi obdobou typologie Petera Steina. Shostak jen využil jiných názvů pro označení singles. Přesto, že tato typologie vznikla až v roce 1987, je více užívaná Steinova typologie. Shostak, stejně jako Stein, vymezuje čtyři kategorie singles [Howe 2012]:

➤ *Ambivalents (rozpolčení)*

Jedná se o dobrovolně dočasné singles, kteří se v současné chvíli věnují jiným věcem než je hledání stálého partnera. Jsou si zároveň vědomi toho, že život o samotě má své pozitivní ale i negativní stránky.

➤ *Wishfuls (toužící)*

Tito jedinci jsou nedobrovolně dočasní singles. Období singles je pro ně jen přechodníkem v jejich životě. Jsou to lidé, kteří aktivně, ale ve většině případů zoufale, hledají partnera, se kterým stráví zbytek života.

➤ *Resolveds (odhodlaní)*

Tito singles jsou dobrovolně stabilní. Nejedná se tedy o žádné přechodové období, nýbrž o stav na celý život. Singles jsou však s tímto stavem spokojeni a singlovství berou jako životní výhru.

➤ *Regretfuls (politovánímhodní)*

Tato skupina odpovídá charakteristikám nedobrovolně stabilních singles. Těmto lidem se nepodařilo najít toho pravého životního partnera a jsou tak nuceni vést single život. Jsou však s touto situací nespokojeni, ale jejich život jim z určitých důvodů nedovoluje vést život jiný.

3.3 Typologie dle Marcely Linkové

Za zmínku také stojí typologie Marcely Linkové, české socioložky, která se orientuje na gender&sociologii. Tématem singles se zabývá velmi dlouho a sepsala i řadu odborných studií týkajících se právě singles.

Na této typologii je zajímavé to, že sama Linková nepředpokládá existenci lidí, kteří žijí o samotě a byla by to pro ně trvalá volba. Naopak se domnívá, že život single je vždy otázkou dočasnosti. Podle ní je život o samotě jen životní etapou v životě lidí a každý z nich nakonec směřuje k nějakému vztahu. Jediné, co připouští, je fakt dobrovolnosti či nedobrovolnosti. Sama Linková tak vytyčuje tyto kategorie singles [Linková 2002]:

➤ Společně, ale každý zvlášť

Jedná se o jedince, kteří v zásadě partnera mají, ale oba partneři dobrovolně žijí odděleně. Proto jsou tak velmi často řazeni k singles. Oba partneři totiž často mají vlastní byt a tím jsou na sobě zcela nezávislí. Se svým protějškem se pak vidají, jen když chtějí a jejich schůzky se tak stávají zcela náhodné a často založené jen na sexu. Tento způsob života je vyhledáván především mladými ženami, které se chtějí věnovat kariéře, ale také muži, kterým nevyhovuje život o samotě, ale zároveň netouží vstoupit do závazného partnerského svazku.

➤ Single „z donucení“

Tito jedinci jsou v současné chvíli bez partnera a nemají tak žádný trvalý vztah. Častým důvodem jejich samoty může být neúspěšnost prvního vztahu či nadměrné pracovní vytížení, kvůli kterému jim nezbývá čas na partnerský život. Nicméně ani život o samotě není jejich životní volbou.

➤ Single omylem

Zde je důležité nastínit i jiný faktor, který ve společnosti hraje důležitou roli. Před rokem 1989 byl věk při prvním sňatku výrazně nižší než dnes. Postupně se však věk vstupu do manželství zvyšuje a s tím i pravděpodobnost života single. Právě odklad manželství a větší zodpovědnost mladých lidí za výběr partnera a za plánování dětí má za příčinu to, že se tak lidé stanou single, i když na chvíli a omylem.

4. Vztahy a singles

Jak už bylo řečeno, singles se primárně vyznačují tím, že nemají stálého partnera. Tento životní styl je tak velmi často spojován s pocity osamocení a sociální izolace. Lidé bez partnera však tento pocit vůbec nemusí prožívat [Jandourek 2003].

Tomášek [2006] totiž uvádí, že singles na vztahy úplně nezanevřeli. Jen tyto vztahy nemají povahu dlouhodobého rázu a jsou v porovnání s těmi klasickými vztahy tzv. alternativní. To znamená, že jsou tyto vztahy udržovány čistě na sexuální či přátelské úrovni. *„Neexistence dlouhodobého vztahu s vyhlídkou na založení rodiny není a priori cílem, ale jedná se spíše o následky komplexních změn, které v české společnosti nastaly v 90. letech minulého století.“* [Radimská, Tomášek 2003: 10] O měnícím se charakteru partnerských vztahů a jejich udržování v souvislosti se společenskou změnou promluvila devětadvacetiletá respondentka Tomášková výzkumu: *„Já si myslím, že vztahy byly vždy nějak komplikované, takže zda jsou teď komplikovanější než předtím, nevím - hlavně je nám teď poskytnuta větší svoboda v těchto vztazích. Máme to těžší, když nemáme ten tlak raději zůstat spolu a nemáme už tak silné tradice jako předtím. Takže lidé se často rozcházejí a právě ten tlak společnosti není, právě ta svoboda, kterou jsme tak chtěli, z druhé strany, právě ta je překážkou.“* [Tomášek 2006: 91] Na základě výzkumu, ve kterém vedl Tomášek hloubkové rozhovory s 38 respondenty, kteří žili bez partnera, vymezil šest typů alternativních vztahů, které vedou singles. V angličtině jsou tyto vztahy nazývány jako open-coupled relationships, právě kvůli jejich formě prožívání [tamtéž]:

➤ Ženatí/vdané milenci a milenky

Tato skupina vztahů se objevila u singles jako velmi oblíbená. Oslovení respondenti ve výzkumu prozradili, že je na tomto typu vztahu přitahuje především nespoutanost, kterou prožívají, a zároveň touha po intimních zážitcích s provdaným protějškem.

➤ Vikendové manželství

Tomášek o tomto typu píše jako o ideje „prostoru pro sebe“. Ten je zároveň základním znakem alternativní formy soužití, která je označována anglickým výrazem „living apart together“ tj. spolu, ale zároveň každý sám. Jedná se o páry, které se dobrovolně rozhodly žít odděleně.

➤ Vztahy na dálky a „nárazovky“

Tyto vztahy je možno pojmenovat anglickým termínem „long-distance relationships“ a „one night stands“. U prvního typu jedinci velmi často bydlí v úplně jiném městě a vídají se jen, když chtějí. Jejich schůzky jsou tak zcela náhodné. Druhý typ vztahu je pro singles typický. Jedná se o nezávazné vztahy na jednu noc, kdy jde především o sexuální záležitost. Na první pohled se může zdát, že jsou tyto vztahy naprosto odlišné. Na druhou stranu, ale vyplynulo, že spolu tyto vztahy úzce souvisí a velmi často jsou kombinovány.

➤ Otevřené vztahy

Tyto vztahy jsou u singles také velmi oblíbené. V tomto vztahu mají totiž možnost být opravdu sami a užívat si svobody. Je však nutné rozlišit, zda se jedná o vztahy, které jsou otevřené od počátku vztahu, anebo otevřenost vyplynula v průběhu vztahu.

➤ Přítel či přítelkyně do nepohody

Tento vztah se zprvu vyvíjel jako „klasický“. Avšak v jeho průběhu došlo k tomu, že partneři začali pociťovat, že spíš jako partneři si více rozumí jako přátelé. Proto se dá říci, že jsou velmi dobrými přáteli s určitými výhodami.

➤ Hra na dokazování si

Tento alternativní vztah u mladých lidí je také velmi populární. Jedná se o to, že jsou mezi námi tací, kteří mají prostě potřebu neustále si dokazovat, že jsou žádáni. Často však rozehrávají několik „her“ najednou a ze zábavy se tak lehce stává strast. Singles si však myslí, že je to jakýsi projev singlovství. Člověk má zkrátka potřebu dokazovat si neustále věci, které mu v běžném vztahu dokazuje partner.

5. Životní styl singles

Jak už bylo řečeno, singles nejsou homogenní sociální skupinou a nelze na ně ani tak nahlížet. Jejich životní styl⁸ je různorodý a stejně tak i pohnutky k němu. Značný rozdíl lze spatřovat i u mužů a žen. Každý z nich vede jiný životní styl a je tak těžké tuto sociální skupinu blíže specifikovat. Životním stylem singles se ve své knize zabývaly Schwartz a Scott. Právě podle životního stylu a motivace klasifikovaly singles do několika kategorií. Je důležité vědět, že singles se mohou vyznačovat několika aktivitami, které se prolínají mezi sebou a je tedy velmi složité singles přesně zařadit do příslušné kategorie. I přesto Schwartz a Scott [2000] vymezily kategorie pro singles dle převažujících aktivit, které se u singles objevují.

Kategorie singles, kterou označujeme jako *Supportive (podporující)*, má neustálou potřebu pomáhat svému okolí. Tito jedinci nachází uplatnění především tam, kde je jejich práce prospěšná a často oceněná druhými. Jedná se například o školství, charitativní spolky a sociální služby.

Druhou kategorií jsou *Passive (pasivní)*. Takoví lidé se zase vyznačují velmi malou sociální interakcí. Mají rádi samotu, ve které i tráví většinu volného času. Jedná se o lidi, kteří nemají rádi nové věci, a proto svůj život udržují v neustálém stereotypu. Jejich pohled na svět jako celek je spíše negativní než pozitivní.

Třetí kategorií jsou *Activists (aktivisté)*. Tyto jedince bychom mohli charakterizovat jako velmi společenské, otevřené a vnímavé. Jsou velmi aktivní především na poli společenském. Neustále se snaží vytvářet ve svém životě nové věci a dělat ho tak zajímavějším.

Další kategorií jsou *Individualistic (individualisti)*. Zde se jedná o jedince, kteří usilují o vlastní rozvoj a autonomii. Ke svému osobnímu růstu však potřebují soukromí, zázemí a nezávislost na vnějších okolnostech.

Kategorie *Social (společenský)* je opakem kategorie *Passive*. *Social* jsou lidé, kteří ke svému životu potřebují společnost, odtud také název pro celou skupinu. Aktivně

⁸ „Životní styl je charakterizován jako široký komplex činností a s nimi spjatých postojů, norem, hodnot a návyků, které mají trvalý ráz a jsou pro každého individuálně specifické - vystihují jeho osobnost.“ [Kraus 2008: 166 - 167]

se podílejí na mnoha akcích ve společnosti a touží být jejich součástí. Jen málokdy bývají o samotě, dokonce by se dalo tvrdit, že samota je jejich hlavním nepřítelem. V jejich životě jsou důležití přátelé a nejrůznější sociální a kulturní aktivity.

Poslední kategorii singles, kterou Schwartz a Scott vymezují, je kategorie *Professional (profesionální)*. Tato skupina jedinců je nejvíce ztotožňována se samotnými singles. Jsou to lidé, kteří ke svému životu potřebují práci. Tu pak považují za často jedinou a hlavní náplň jejich života.

6. Důvody, proč být či nebýt single

Důvody, proč někteří z nás žijí bez partnera, jsou různé a v průběhu života se mohou měnit. Pro část populace je život bez partnera svobodnou volbou a s takovým životním stylem jsou zcela spokojeni. Pro jiné může být naopak život bez partnera důsledkem společenských, životních či dokonce osobních událostí a jejich životní strategie je naopak zcela nedobrovolná. Důvody, proč stále více mladých lidí nevolí manželský život a dávají přednost všelijakým alternativám, jsou různé [Uhdeová 2003].

Pokud se zaměříme na společnost, ve které žijeme, zjistíme, že jsme součástí moderní tržní společnosti, která požaduje stále vyšší produktivitu. „*Rostoucí individualizace mužů a žen, a s ní spojený společenský tlak na seberealizaci na trhu práce v soudobé tržní společnosti, tak vytváří hodnotový rámec preferující mobilní, svobodné a bezdětné jedince bez závazků, připravené kdykoliv reagovat na měnící se požadavky trhu.*“ [Hašková et al. 2014: 19]

Howe [2012] ve své knize rozebírá nejčastější důvody, proč singles zůstávají žít bez partnera. Singles často mají i několik důvodů, proč žijí sami. Jak už bylo zmíněno, jedním z důvodů singlovství je společenský vývoj. Fenomén singles v sobě odráží mnohé proměny společnosti. Historické události a společenský vývoj způsobily změnu hodnotové orientace. Dnešní mladí lidé jsou orientováni spíše na kariéru či vzdělávání, než na manželství a rodinu. Dalším důvodem může být osobní minulost člověka, který dnes žije single. Nejtěžším osobním zážitkem, po kterém lidé zůstávají žít raději bez partnera, je rozvod rodičů. S tím souvisí i poučení se ze zkušenosti. Člověk měl zprvu pohádkový vztah se svým partnerem. Bohužel vztah se po nějaké době rozpadá. Člověk se tak bojí vstoupit do dalšího vztahu kvůli opětovnému zklamání a zůstává raději single. Jedním z lákavých aspektů životního stylu singles a zároveň dalším důvodem pro takový život jsou nespoutané sexuální hrátky s partnery. Asi nejčastějším důvodem, proč lidé žijí bez trvalého partnera, je ten, že ještě nenašli toho pravého. Jako poslední důvod, který se objevuje v řadách singles, uvádí Howe pocit viny. Takoví lidé mají pocit, že svou osobnostní charakteristikou nedokážou partnera upoutat a po nějaké době je partner stejně opustí. Takovému pocitu se tak chtějí vyhnout, a proto žijí raději single.

7. Výhody a nevýhody života single

Život single má samozřejmě své klady, ale i zápory. Zpočátku je tento životní styl vnímán pozitivně a mladí lidé žijící single v něm vidí spíše klady. Postupem času si však singles začínají uvědomovat i tu negativní stránku. To je moment, kdy singles často přestávají být singly a začnou si hledat stálého partnera, se kterým poté zakládají rodinu. Pro mladé lidi je i přesto tento novodobý životní styl velmi přitažlivým a lákavým způsobem seberealizace.

Stein označuje výhody a nevýhody jako push a pull faktory. Push faktory jsou faktory negativní, které odrazují jedince od života bez partnera. Naopak pull faktory jsou přitažlivé aspekty životního stylu singles. O tom, zda převažují push nebo pull faktory rozhodují vlastnosti každého jedince. Mezi ně se řadí pohlaví, věk, rasa, sociální status, dosažené vzdělání, finanční zajištění, nebo třeba sexuální orientace. Patří sem ale také sociální prostředí, ve kterém daný jedinec žije. Jedná se především o rodinu a přátele [Campbell 2002].

Push a pull faktory pak určují řadu výhod a nevýhod životního stylu singles. Zde je tabulka ukazující výhody životního stylu singles v porovnání s manželským životem, jehož výhody jsou zároveň nevýhodami či nedostatky životního stylu singles.

Tabulka č. 1: Životní styl singles v porovnání s manželstvím

Životní styl singles	Manželství
Soukromí, větší volnost, nezávislost	Sounáležitost
Rozmanité sexuální zkušenosti	Stálý spolehlivý sexuální partner
Vzrušující, proměnlivý životní styl	Láska, spolehlivost
Poznávání nových lidí s odlišnými zájmy	Společné zájmy
Ekonomická samostatnost	Spojení finančních prostředků
Žádná zodpovědnost za partnera a děti	Společenské uznání manželství a péče o děti
Potřeba nezávislosti	Potřeba „někam patřit“, být součástí rodiny

Zdroj: Formanová 2010

Životní styl singles má řadu výhod. Tou největší je bezesporu svoboda a nezávislost. Absence trvalého partnera může být pro mnohé na první pohled velkou nevýhodou, ale pro singles je život bez partnera pocitem volnosti, protože necítí žádnou odpovědnost vůči svému protějšku nebo dokonce dětem. Oproti udržování rodinné pohody dávají singles přednost rozmanitým sexuálním zkušenostem, často i s neznámými partnery. Singles se také vyznačují tím, že mají oproti manželskému životu více soukromí, což napomáhá jejich seberealizaci. Ve svém volném čase se mohou vzdělávat, budovat si kariéru nebo se věnovat svým koníčkům. Pro mnohé je však takový život sobecký, nezodpovědný a neperspektivní pro společnost. Pro singles je to však vzrušující životní styl plný proměn.

Výhodami manželského života jsou především tradiční hodnoty, jako vlastní rodina a rodinný život. Právě rodina je největší předností manželského života. Vdaná žena či ženatý muž však často ztrácí volnost a nezávislost. Takový jedinec je pak často svázán povinnostmi a na vlastní seberealizaci mu tak často nezbývá čas. Na druhou stranu stálý partner je vám vždy na blízku a stojí při vás v těch nejtěžších životních chvílích. Láska, spolehlivost a vzájemná souhra partnerů patří jistě mezi největší přednosti manželského života.

Nelze říci, jestli je výhodnější životní styl singles nebo manželský život. To, jak budeme žít, záleží na charakteristice každého z nás. Manželství je však stále uznávanou a platnou hodnotou v naší společnosti. Vyznačuje se vlastnostmi, které společnost upřednostňuje oproti alternacím, k nimž můžeme řadit i životní styl singles. Manželství však v sobě zahrnuje i spoustu předsudků, které dělají manželský život neatraktivním. Jedním z nich je neustále se zvyšující rozvodovost, která zapříčiňuje rozpad manželství. I to je jeden z několika mnoha důvodů, proč lidé stále více hledají výhody v životním stylu singles a patří do jejich řad.

8. Singles a gender

Single muži a single ženy mají to hlavní společné - život bez trvalého partnera. I přesto však může být jejich život a pohnutky k němu zcela odlišné. Fenomén singles je totiž silně genderově⁹ podmíněn. Na singles je nahlíženo odlišně a i oni samotní jejich situaci vnímají odlišně. Každý z nich život bez partnera prožívá jinak a takový život každému něco jiného přináší [Radimská, Tomášek 2003].

Single muži byli společností vnímáni vždy pozitivněji než ženy. Muži jsou totiž ve společnosti stále vnímáni jako ti, co mají v budoucnu žít svou rodinu. Proto je tak dle mnohých jejich singlovství svobodnou volbou. Společnost vidí muže vzhledem k vyspělosti naší společnost jako zodpovědné a vyzrálé jedince, kteří se nejdříve chtějí prosadit na trhu práce a teprve poté založit rodinu. Proto nejprve volí život single a teprve v pozdějším věku přemýšlí o budoucnosti. Muži se také mnohem více řadí k singles po rozvodu či rozchodu s partnerkou. Podle dostupných výzkumů jsou single muži s tímto životním stylem spokojeni mnohem více, než ženy [tamtéž].

Genderová specifika jsou patrná i v důvodech singlovství. Společnost zastává názor, že ženy zůstávají samy, protože si nedokázaly najít partnera a jejich život je tak pouhým důsledkem životních okolností [Uhdeová 2003]. U mužů se žádný výrazný důvod pro jejich singlovství neobjevil, ale důvodem může být fakt, že muži nejsou v centru zájmu výzkumů na téma fenomén singles oproti ženám.

Rozdíly lze spatřit i ve vzdělání singles. Svobodné ženy většinou disponují vyšším vzděláním a zároveň vyšším společenským statusem [Uhdeová 2003]. Dle Katrňáka [2001] také jejich dosažené vzdělání hluboce souvisí s možností oženit se či provdat. Právě u mužů zapříčiňuje vyšší vzdělání vyšší šanci oženit se. Situace u žen je však zcela opačná. S rostoucím vzděláním u nich klesá pravděpodobnost provdat se, a proto se tak řadí k singles. Podle zjištění právě ženy, které preferují vzdělání namísto rodinného života, ztrácí šanci vstoupit do manželství, jelikož často promeškaly věk sňatku a ocitají se tváří v tvář pro ně nevhodným partnerům. Také se ukázalo, že vzdělání u žen má různý vliv. Na jednu stranu funguje vzdělání jako věno, které zvyšuje hodnotu ženy na sňatkovém trhu, protože dnešním mužům často imponují

⁹ Pojem *gender* označuje sociální aspekty pohlaví. Existuje něco, co bývá označováno jako mužská a ženská role, tedy očekávání, které má společnost od mužů a žen [Jandourek 2003].

emancipované a vzdělané ženy. Na druhou stranu mají vzdělanější ženy i mnohem vyšší nároky, než ženy s nižším vzděláním a otázka svatby či manželství je tak pro ně neperspektivní a nemá pro ně takový přínos, jako pro ženy s nižším vzděláním [Radimská, Tomášek 2003].

9. Zastoupení singles v české populaci

Transformace české společnosti v 90. letech 20. století znamenala nárůst svobodných lidí ve věku 20 až 29 let [Tomášek 2006]. V naší společnosti je však velmi těžké odhadnout, kolik takových lidí žije mezi námi. Právě proto, že se nejedná o homogenní skupinu. Kritérií, podle kterých bychom mohli dále postupovat je mnoho. Navíc neexistuje přesný ukazatel, který by nám pomohl s další analýzou singles. Dělají se proto jen výběrové kvantitativní průzkumy, jejichž výsledky však rozhodně nelze stáhnout na celou společnost. Jeden takový průzkum si nechala vytvořit dokumentaristka Jana Počtová v roce 2011, když připravovala dokumentární film o životě singles s názvem „Generace singles“. Výsledky průzkumu jsou k vidění zde [Benediktová 2011]:

- 29 % mužů a 20 % žen ve věku 25 - 39 let udržují život single
- ¼ singles si tento životní styl zvolila dobrovolně, pro zbylé ¾ je tento život důsledkem různých životních událostí
- 40 % singles je se singlovstvím spokojena, naopak 60 % přiznává, že s touto situací spokojeni nejsou
- 1/3 singles žije ve velkých městech nad 100 000 obyvatel
- více než polovina singles si partnera hledá, ale stále nemohou najít toho pravého

Data, která ukazují na životy singles, poskytuje i Český statistický úřad v rámci SLDB. Ve statistikách lze vyčíst počet jednočlenných domácností, u kterých se dá očekávat, že jsou obývány právě těmi, kdo jsou singles. Lidé, žijící bez partnera však nemusí bydlet sami ve své vlastní bytové jednotce. Mnoho z nich totiž stále žije s rodiči. Trendem jsou i neobvyklá uspořádání, jako například spolubydlení s přáteli, příbuznými nebo jinými osobami. Počet jednočlenných domácností však nelze považovat za úplně relevantní statistiku, která by dokazovala počet singles ve společnosti, ale je to jediná dostupná charakteristika, podle které postupovat.

9.1 Domácnosti jednotlivců

Dvě nejpočetnější skupiny, které tvoří jednočlenné domácnosti, jsou domácnosti mladých osob žijící bez partnera - tzv. singles a domácnosti seniorů. V této práci se zaměříme na skupinu první, tedy na jedince žijící bez partnera. Jako jednočlenná domácnost je považována ta, ve které bydlí jednatel ve věku 20 - 39 let bez ohledu na rodinný stav. Není to příliš vhodné, ale opět skrze to upozornit na nedostatečnou statistiku singles v České republice [Český statistický úřad 2014].

K březnu 2011 bylo na území České republiky zjištěno 300 517 samostatně bydlících jednotlivců ve věku 20 - 39 let. Vývoj počtu domácností singles má dlouhodobou vzrůstající tendenci. Zatímco v roce 1970 bylo zjištěno pouze 46 552 domácností singles o deset let později to byl již dvojnásobek. V roce 1991 přesáhl počet domácností singles hranici 100 000. Velmi dynamický nárůst můžeme zaznamenat v intercenzálním období 2001 a 2011 (204 542 domácností v roce 2001, 300 517 domácností v roce 2011). V roce 2011 domácnosti singles přesáhly jednu pětinu z celkového počtu domácností jednotlivců. [Český statistický úřad 2014]. Celkovou statistiku domácností singles ukazuje tabulka č. 2.

Tabulka č. 2: Vývoj samostatně bydlících domácností jednotlivců ve věku 20 - 39 let v letech 1970 - 2011

Pohlaví	1970	1980	1991	2001	2011	Index změny 2011/1970	Index změny 2011/2001
	abs.						
Celkem	46 552	92 634	133 834	204 542	300 517	6,5	1,5
Muži	30 410	64 415	97 784	137 577	185 519	6,1	1,3
Ženy	16 142	28 219	36 050	66 965	114 998	7,1	1,7
	v % z celkového počtu domácností jednotlivců						
Celkem	7,0	10,3	12,8	16,0	21,1	3,0	1,3
Muži	4,5	7,2	9,3	10,8	13,0	2,9	1,2
Ženy	2,4	3,1	3,4	5,2	8,1	3,3	1,5

Zdroj: Český statistický úřad 2014

10. Fenomén singles a jeho budoucnost

Stejně jako společnost ovlivňuje singles, i singles samotní ovlivňují naši společnost. I přesto, že máme pocit, že kolem nás stále více přibývá lidí, kteří dobrovolně žijí bez partnera, jsou mezi námi stále tací, kteří nedají na tradiční rodinu dopustit a právě rodina je jejich největší životní hodnotou. Stále však kolem nás můžeme slyšet pochybnosti, zdali novodobý životní styl singles ovlivní rodinu a rodinný život natolik, že rodina v tradiční podobě přestane existovat? Míříme snad do dob, kdy společnost budou tvořit převážně svobodní a bezdětní jedinci, budující kariéru a jejich případný vztah bude založen čistě jen na sexuální úrovni? Situaci určitě nemůžeme vnímat tak radikálním způsobem. Lidé, kteří upřednostňují jiné životní priority, než rozvíjet rodinné strategie, byli, jsou a určitě i budou součástí naší společnosti. Společnost se mění a stejně tak i lidé, kteří ji tvoří. Historický vývoj zapříčinil změnu hodnot, což se projevilo i ve společenském chování lidí.

Otázkou zůstává, „do jaké míry se jedná u těchto aktérů o plánovanou životní strategii, a do jakého stupně jde o nezáměrnou a příležitostnou situaci či improvizovanou reakci na rychle se měnící český transformační kontext (včetně vstupu do EU) a pouhé čekání na vhodný okamžik pro tradiční partnerský a rodinný vztah.“ [Radimská, Tomášek 2003: 11]

Je nutné si také uvědomit, že žijeme v době, která s sebou přináší spoustu možností, o kterých se nám v předrevoluční éře mohlo jen zdát. Byla by tedy škoda všechny tyto dostupné možnosti zahodit a zakládat rodiny v brzkém věku jen proto, že je to pro společnost dobré. Partnerské vztahy jsou nakloněny novým zkušenostem a možno tedy očekávat, že singles se v naší společnosti budou objevovat stále častěji. Dle Tomáška [2006] je však i podle samotných singles toto období pouhým obdobím vlastní seberealizace a rodinný život rozhodně nepovažují za přežitek společnosti.

Důležité je, aby společnost tento sociální jev nevnímala jako hrozbu, ale jako životní styl plný proměn a životních zkušeností. *„Pochopení životní strategie singles, sociálního a kulturního kontextu nárůstu tohoto fenoménu by přispělo zároveň také k osvětlení měnící se instituce rodiny a obecně mezilidských vztahů v moderní společnosti.“* [Uhdeová 2003: 19]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

11. Metodologie výzkumu

Tato kapitola slouží k seznámení s použitými metodami při realizaci výzkumu na téma „*Život single – ano či ne?*“. Vzhledem k povaze tématu bakalářské práce jsem se rozhodla jako výchozí metodu využít kvalitativní výzkum. Podle Hendla [2008: 48] je „*kvalitativní výzkum proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému.*“

Jako techniku sběru dat jsem využila polostrukturovaného rozhovoru. Vzhledem k tématu bakalářské práce je tato metoda nejvíce vhodná, protože dává respondentovi možnost volně se vyjádřit ke každému z daných témat. Hlavní výzkumnou otázkou je „*Jaký je život singles?*“. Na základě této výzkumné otázky jsem připravila okruhy dalších otázek, o kterých jsme s respondenty diskutovali. Volba polostrukturovaného rozhovoru mi umožnila některé otázky dle přání respondenta vynechat a jiné naopak přidat. Jednotlivé rozhovory byly poté nahrávány na diktafon. Následně pak došlo k transkripci pořízené nahrávky do textové podoby. Při transkripci jsem použila tzv. komentovanou transkripci, která umožňuje zachytit i mimodoslovné informace¹⁰ [Hendl 2008]. Veškeré použité odpovědi jsem pak stylisticky upravila a vypustila slova typu „no“, „prostě“, „jakoby“, atd.

Pro analýzu získaných dat jsem využila systém tří druhů kódování¹¹, konkrétně otevřené kódování. K pořízeným rozhovorům jsem přistupovala s představou základních kódů. Ty se mi během rozhovorů buď potvrdzovaly, nebo nikoliv. Z jednotlivých kódů jsem poté vytvořila tématické celky, se kterými jsem dále pracovala [tamtéž].

V rámci výzkumu jsem také plně dodržovala etické zásady. U všech respondentů jsem uvedla jejich pseudonymy a udržuji tak jejich identitu v anonymitě.

¹⁰ Myšleno informace, které vyplývají z neverbálního projevu respondenta.

¹¹ „*Kódováním se rozumí rozkrytí dat směrem k jejich interpretaci, konceptualizaci a nové integraci.*“ [Hendl 2008: 246]

12. Cíl výzkumu

Cílem tohoto výzkumu a zároveň celé bakalářské práce je přinést souhrnné informace o tomto novodobém životním stylu, který se v české společnosti objevuje především od 90. let minulého století. Mojí snahou tedy bude analyzovat život singles a poskytnout tak čtenářům vhled do jejich života a zároveň jejich smýšlení o životě single. Je důležité si uvědomit, že životní styl singles je různorodý a stejně tak i pohnutky k němu. Domnívám se, že tuto různorodost lze sledovat i v genderové specifikaci. Proto se na základě výpovědí z rozhovorů pokusím nalézt hlubší rozdíly mezi single ženami a single muži a tím čtenářům umožnit lepší pohled na tento zajímavý životní styl.

Doufám tak, že tato práce poskytne čtenářům souhrnné informace o tomto zajímavém životním stylu a dozví se něco více o lidech, jejichž život se na první pohled může zdát zcela odlišný, než doopravdy je.

13. Respondenti výzkumu

Pro tento výzkum jsem si vybrala respondenty, kteří pochází převážně ze Středočeského kraje a Prahy. Všichni jsou ve věku 25 - 40 let, žijí bez trvalého partnera, ať zcela dobrovolně nebo nedobrovolně, jsou svobodní, bezdětní a ekonomicky samostatní. Výjimku tvoří respondentka Kateřina, která je rozvedená. Nemá však s bývalým partnerem žádné děti a může tak být řazena mezi singles. Dlouho jsem se rozmýšlela, jestli ji zahrnout do svého výzkumu, ale pro její životní zkušenosti a zajímavé názory jsem se rozhodla, že ano. Výzkumu se tedy celkem účastnilo 12 respondentů (6 žen a 6 mužů). Zpravidla jsem většinu z nich našla úplnou náhodou, když se mi někdo z již oslovených respondentů zmínil o svém známém, který vyhovuje definici singles. Následně jsem tyto respondenty oslovila a provedla s nimi rozhovor.¹² Překvapením pro mne ale bylo, že spoustu potenciálních respondentů mi rozhovor odmítlo, ač jsem slíbila anonymitu. Jednalo se převážně o single muže, kteří jimi jsou nedobrovolně, a tato situace jim není příjemná. Tímto bych tedy chtěla poděkovat veškerým respondentům, kteří se mého výzkumu účastnili, za jejich otevřené odpovědi a ochotu se mnou spolupracovat.

Jsem si vědoma toho, že každý respondent má svůj osobní příběh a jeho výpovědi rozhodně nelze vztahovat na všechny, co žijí single. I přesto doufám, že výzkumný vzorek alespoň trochu osvětlí čtenářům život single a umožní jim tak lépe porozumět tomuto novodobému životnímu stylu.

Tabulka č. 1: Respondenti vlastního výzkumu – Život single - ano či ne?

JMÉNO	VĚK	ZAMĚSTNÁNÍ	SINGLOVSTVÍ
Lucie	36	Policistka	Dobrovolné
Karolína	25	Sekretářka	Dobrovolné
Barbora	25	Pracovník AVČR + VŠ	Dobrovolné
Eliška	33	Dopravní dispečerka	Nedobrovolné
Michaela	30	Učitelka na ZŠ	Nedobrovolné
Kateřina	32	Kadeřnice	Dobrovolné
Zdeněk	34	Informatik	Nedobrovolné
Tomáš	32	Bankovní poradce	Dobrovolné
Lukáš	26	Celník + VŠ	Nedobrovolné
Luboš	27	Celník + VŠ	Dobrovolné
Josef	26	Podnikatel	Nedobrovolné
Karel	40	Bez zaměstnání	Dobrovolné

¹² Tato metoda výběru respondentů se nazývá „sněhová koule.“

14. Analýza a interpretace výsledků

14.1 Současný život singles

14.1.1 Dobrovolně nebo nedobrovolně?

Tato otázka je v české společnosti poměrně kontroverzní. Mnoho lidí vnímá jedince, kteří jsou single dobrovolně jako „sobce“. Právě tito jedinci jsou terčem mnoha popudlivých narážek ze strany okolí. Naopak ti, kteří jsou single nedobrovolně, jsou v očích společnosti často vnímáni jako ztroskotanci, kteří v životě zkrátka neměli štěstí, a proto jsou nuceni vést život single.

V mém výzkumu bylo více žen, které udržovaly život single dobrovolně. Konkrétně to byly Lucie, Karolína, Barbora a Kateřina. Muži, kteří žijí single dobrovolně, byli jen tři, Tomáš, Luboš a Karel. Naskytá se nám tu tedy otázka, proč v dobrovolném singlovství převažují právě ženy? Možná je to tím, že ženy jsou ve společnosti stigmatizovány mnohem více a pokud chtějí v životě něčeho dosáhnout, nemají zkrátka na vybranou a volí tak často život single „dobrovolně“. Často jsou ženy řazeny do kategorie dobrovolně dočasných singles. Nejdříve se totiž věnují svému kariéernímu růstu a teprve poté zakládají rodiny a pořizují si děti. S tím souhlasí i jedna z respondentek, Karolína. K otázce dobrovolnosti se vyjádřili i ostatní vybraní respondenti.

Karolína: „...Myslím si, že když chce ženská něčeho v životě dosáhnout, tak musí být single dobrovolně. Chlapi jsou při tom zkrátka na obtíž (smích).“

Barbora: „...Život single mi nevadí, zvykla jsem si a teď už si vlastně ani neumím představit, že by to bylo jinak.“

Eliška: „...Já jsem single nedobrovolně a tahle situace mi je dost nepříjemná. Dost mi vadí, že si nemůžu nikoho najít. Neumím si představit, že jsou lidi dobrovolně single.“

Karel: „...Původně jsem byl single nedobrovolně, časem jsem si na to ale zvykl a teď už je to spíš dobrovolně.“

Tomáš: „...Jak se to vezme (smích). Dobrovolně, protože není nikdo vhodný. Nebudu s někým jen proto, že nechci být sám. Dalo by se ale odpovědět i nedobrovolně. Chtěl

bych být s někým, kdo mi bude vyhovovat ve všech směrech, ale bohužel v současné době není s kým.“

S otázkou dobrovolnosti či nedobrovolnosti souvisí i to, zda jsou jedinci se životem single spokojeni. Obecně se udává, že s touto životní situací jsou spokojeni spíše muži. V mém výzkumu byla se životem single spokojena většina respondentů (ženy i muži), i přesto, že někteří z nich patřili do řad nedobrovolných singles, u kterých bychom spíše předpokládali, že spokojeni nebudou.

Lucie: „...*Ano se životem single jsem velmi spokojena.*“

Karolína: „...*Zatím jsem spokojená, uvidíme, jak se to bude vyvíjet dál.*“

Tomáš: „...*Jsem spokojený se svým životem. Pokud se někdo, s kým si budu rozumět, najde, tak výborně. Ale pokud se nenajde, tak se z toho nezhroutím, člověk by si měl vystačit sám se sebou.*“

Lukáš: „...*Nejdříve jsem spokojený nebyl, protože všichni kolem měli holku a já nic. Časem jsem si na to ale zvyknul a teď to vnímám spíše pozitivně. Takže teď jsem, dá se říci, spokojený.*“

Objevili se tu však i tací, kteří se svou životní situací spokojeni nejsou. Všichni tito respondenti se řadí k nedobrovolným singles, u kterých lze tento postoj předpokládat.

Eliška: „...*Já jsem single jednoznačně nedobrovolně, takže rozhodně nejsem s tímto životem spokojená.*“

Michaela: „...*Tak je mi už 30, takže začínám být docela nespokojená. Docela bych už chtěla, aby se můj život začal měnit trochu jiným směrem.*“

Josef: „...*Rozhodně nejsem spokojený.*“

14.1.2 Vlastní domácnost nebo nějaká alternativa?

Singles bývají ve většině případů spojováni s jednočlennou domácností, kterou obývají sami. S takovou domácností jsou spojovány většinou ženy, což se mi potvrdilo i během rozhovorů. Tímto způsobem žijí Lucie, Kateřina, Eliška a z mužů pouze Lukáš.

Kateřina: „...*Ano, teď už žiju sama ve své vlastní domácnosti. Když jsem se rozvedla se svým, teď už bývalým mužem, chtěla jsem se vrátit zpátky k rodičům, ale na druhou stranu jsem se chtěla postavit na vlastní nohy. Teď jsem za tu situaci ráda a neměnila bych. I když už jsem sama...*“

Eliška: „...*Dřív jsem bydlela s rodiči, ale to už se nedalo, takže jsem si našla vlastní byt a doufám, že se časem ke mně někdo přidá (víš jak to myslím - smích)...*“

Lukáš: „...*Žiju v Praze ve vlastním bytě.*“ *Neumím si představit, že by to mělo být jinak.*“

Výzkum však ukázal, že život singles není jen o vlastním bytě. Situace je mnohem rozmanitější. Singles totiž mnohem častěji než ve vlastní domácnosti žijí v neobvyklých uspořádáních, jako například spolubydlení s přáteli, příbuznými nebo jinými osobami. Všichni respondenti se shodli na tom, že je to výhodnější z ekonomického hlediska.

Karolína: „...*Bydlím v Praze, kde je to obecně dost drahý. Vlastní byt bych si asi nemohla dovolit, a proto žiju se dvěma kamarádkami.*“

Barbora: „...*Našla jsem si práci v Praze, a jelikož pocházím docela zdaleka, tak jsem se rozhodla pořídit si s bývalým spolužákama ze střední vlastní byt. Oni studují veškerou a já pracuju. Ideální! (smích).*“

Luboš: „...*Dřív jsem bydlel s rodičema a nedávno jsme si našli s partou kamarádů byt v centru Prahy.*“

Stále však mnoho singles upřednostňuje život se svými rodiči nebo případně jen s jedním z nich. Za to jsou společnostmi ve většině případů odsuzováni. Neschopnost „vyletět z hnízda“ a využívat tak „mama hotelu“ je jednoznačně problém mladých mužů. Ve věku 23 - 29 let žije společně s rodiči 10 % dívek a celá čtvrtina mužů [zpravy.aktualne.cz 2013]. I tato informace se mi během rozhovorů potvrdila. Z žen

bydlí s rodiči pouze Michaela, která však s touto situací není spokojená a snaží se jí řešit.

Michaela: „...Bydlím pořád s rodiči, ale je to hrůza. Je mi 30, takže pořád poslouchám nějaký hloupý narážky na to, kdy si najdu vlastní byt a osamostatním se.“

Zdeněk: „...Ano, žiju u rodičů a takhle mi to i docela vyhovuje. Samozřejmě, že až si někdy najdu přítelkyni, tak si chci najít i vlastní bydlení.“

Tomáš: „...Žiju s matkou v jednom pražském bytě.“

Josef: „...Rodiče jsou rozvedení, takže já žiju s tátou a babičkou v rodinném domě, kde jsem dřív bydlel s rodičema.“

Karel: „...Nyní stále bydlím u rodičů, ale už se mi rýsuje vlastní bydlení.“

14.1.3 Město nebo venkov?

Značný rozdíl lze spatřit i v tom, zda singles žijí ve městech či na venkově. Celkově je fenomén singles spojován spíše s velkými městy, která jedincům poskytují anonymitu. Respondenti se shodli v tom, že jim město poskytuje mnohem větší kariérní a vzdělanostní růst a spousta z nich se přestěhovalo z vesnice do měst právě kvůli těmto důvodům. Ve městě bydlí většina mých respondentů. Z toho jich několik dokonce žije v Praze.

Karolína: „...Bydlím v Praze a neumím si představit, že bych žila někde jinde. Praha je skvělá v tom, že když chci, prostě se seberu a jdu ven někam do baru a tak, což na vesnici moc nejde.“

Barbora: „...Za mě jednoznačně město. Já pocházím s vesnice, ale kvůli škole a následně práci jsem se musela do města přestěhovat.“

Tomáš: „...Vlastně jsem nad tím nikdy nepřemýšlel, proč bydlím ve městě. Ale teď je to asi hlavně kvůli mojí práci, kterou mám v Praze. A taky je v Praze víc holek, ne (smích)?“

V menší míře se pak singles objevují i na vesnici. Ta jim však neposkytuje tolik možností, jak se realizovat, a proto i přes krásy vesnického prostředí stále více singles vyhledává městské prostředí. I přesto několik mých respondentů žije na vesnici, a tato situace jim plně vyhovuje.

Michaela: „...*Žiju na vesnici a nevadí mi to. Mám to tam ráda. Otázkou je, s kým tam bydlím, ale o tom už jsem mluvila.*“

Josef: „...*Žiju v malé vesnici nedaleko Prahy, takže ve volných chvílích (když teda nejsem v práci) si užívám krásy vesnického prostředí a když se potřebuju trochu odreagovat, tak si zajedu do Prahy.*“

Karel: „...*Bydlím na vesnici a určitě bych neměnil. Město je na mě moc.*“

14.1.4 Volný čas

Mnoho třicátníků a třicátnic má dnes již rodinu, se kterou tráví každou volnou chvíli. Jezdí na výlety, pořádá různé akce nebo prostě jen chodí na odpolední procházky. Ale jak tráví volný čas ti, co rodinu nemají? Vlastně nemají „nikoho“ blízkého, s kým by mohli jejich volný čas strávit. Tento čas však singles vyplňují všelijakými aktivitami. Z výzkumu vyplynulo, že ženy tráví nejčastěji jejich volný čas se svými kamarády nebo s rodinou. Muži se ve volných chvílích více přiklánějí ke sportovním aktivitám. V menší míře pak tráví volný čas s rodinou. Všichni se však shodli v tom, že největším „žroutem“ volného času je jejich zaměstnání. Tři respondenti kromě zaměstnání ještě studují vysokou školu, která je také velmi zatěžuje a zabere mnoho volného času.

Karolína: „...*Ve svém volném čase se věnuji kamarádům a příležitostným milencům (smích).*“

Tomáš: „...*Když mám nějakou volnou chvíli, tak si rád zajdu do kina, divadla nebo tak. Jinak klasika, kamarádi, sport.*“

Luboš: „...*Volného času ani moc nemám. Bud' jsem v práci, nebo ve škole. Těžký život (smích).*“

Karel: „...*Věnuji se aktivně golfu, který vyplňuje hodně mého času. Pak dokončuji rekonstrukci nového bytu. A pak taky volný čas je nejlepší čas pro lov ženských, ne? (smích)*“

14.2 Proč jsou single?

Tato otázka je s fenoménem singles spojována asi nejvíce. Každý se ptá, proč? Jaké důvody vedou jedince k tomu, aby vedli osamělý život bez partnera? Tato otázka mě samotnou ve spojení se singlovstvím zajímala úplně nejvíce a odpovědi, kterých se mi dostávalo, byly velmi zajímavé.

Nejčastějším důvodem singlovství pro mé respondenty bylo to, že ještě nenašli tu pravou či pravého. Shodují se tak v tom, že nechtějí žádný vztah, dokud si nebudou opravdu jistí, že se jedná o jejich životní lásku.

Eliška: „...*Pořád nemůžu najít toho pravého. Chlapi asi došli (smích).*“

Barbora: „...*Nenašla jsem toho pravého. Ale zase nechci někoho jen proto, že jsem sama, takže teď vlastně ani nikoho nehledám.*“

Zdeněk: „...*Žádný speciální důvod k tomu nemám. Prostě jsem jen pořád nenašel tu, která by byla ta opravdová.*“

Tomáš: „...*Nikdo vhodný není na obzoru...*“

Většina z nich také uvádí, že dlouhodobému vztahu s partnerem či partnerkou brání jejich pracovní vytížení, což je i jeden z hlavních důvodů jejich singlovství. Staví se tak na rozcestí výběru mezi kariérou a rodinou. Bohužel v tomto uspěchaném světě, který požaduje stále flexibilnější jedince, často vyhrává kariéra. Tento problém se obecně týká hlavně žen, které jsou pod tlakem trhu práce mnohem více než muži. Překvapením pro mne tedy bylo, že jako hlavní důvod to uvedla z žen pouze Eliška, která se plně podvolila svému zaměstnání i za cenu toho, že je nyní sama. Nepřímo to v rozhovoru uvedla i Michaela, která však jako hlavní důvod udává své osobní selhání.

Eliška: „...*Jsem sama, protože neumím skloubit dohromady práci a zaměstnání. Podle mě je to nemožný. A nechci přítele, se kterým se uvidím jen dvě hodiny denně, protože v ty zbylé hodiny budeme oba v práci...*“

Michaela: „...*Nejsem schopná si najít partnera, jako kdybych byla prašivá, nevím. Vlastně jsem už ten neustálý život plný hledání vzdala.*“

Lukáš: „...*Nemůžu si nikoho najít kvůli práci, která je dost časově náročná. Takže ani moc nemám šanci si někoho najít.*“

Další důvod, který se objevil v odpovědích mých respondentů, byla špatná zkušenost z předchozího vztahu.

Karolína: „...*Hlavním důvodem jsou asi špatné zkušenosti z předchozího vztahu. Nyní jsem ale ráda, že nemusím na nikoho brát ohled, nemusím se na nikoho vázat a můžu si dělat, co chci.*“

Karel: „...*Nejdřív jsem byl sám, protože jsem si prošel dost drsným rozchodem. Ale teď jsem sám spíše dobrovolně. Líbí se mi na tom ta pohodlnost. Starosti mám jen sám se sebou. A taky nejsem za nikoho zodpovědný.*“

Špatné zkušenosti nemusí respondent zažívat přímo, a přesto to ovlivní jeho životní situaci. Josefovi se před několika lety rozvedli rodiče a jemu to změnilo celý život. Sám ani netušil, jak zásadně. Jako důvod svého singlovství uvádí primárně to, že zkrátka nemá na ženy štěstí. Nepotkal ještě ženu, která by mu podle jeho slov sedla. Zároveň se ale bojí, že ho potká to, co před lety jeho rodiče, a tomu se chce vyhnout. Na ženy má tedy vysoké nároky a podle jeho slov je tohle asi ten hlavní důvod, proč je stále sám.

Josef: „...*Nenašel jsem zatím nikoho, s kým bych si sednul. Chci holku, se kterou si budeme rozumět. Zároveň se ale bojím toho, co bude. Nechci už zažít to, co jsem kdysi zažil s rodičema. Víím, že je to možná moje vina, proč jsem sám, ale nemůžu si pomoci.*“

Respondentka Kateřina se od ostatních respondentů odlišuje tím, že prošla manželským svazkem, který ji však nevyšel. Po dvou letech si uvědomila, že s manželem není šťastná a není to to pravé, co v životě chce. Dobrovolně si tak po rozvodu vybrala životní dráhu singles a neměnila by. Na tomto životě jí uchvátíla především svoboda a nezávislost.

Kateřina: „...Vysnila jsem si budoucnost, o který se každý ženský jen zdá. Měla jsem skvělýho chlapa, práci, byt a plánovali jsme rodinu. Najednou se to zvrtilo a všemu byl konec. Uvědomila jsem si, že tohle není to, co v životě chci. S manželem jsme se nechali rozvést a naše životy se rozdělily. Můj život se po téhle zkušenosti obrátil vzhůru nohama. Od té doby žiju single a jsem spokojená. Můžu se věnovat sama sobě a už se necítím tak svázaná.“

Nejzajímavější odpověď na otázku, „Jaké důvody Vás vedou k singlovství?“ se mi dostala od respondentky Lucie. Za tuto odpověď si jí velice vážím, protože jsem dle jejích slov byla první, komu se s touto informací svěřila.

Lucie: „...Viš, se mnou je to takový těžký. Všichni kolem mě si myslí, že za to může moje náročná práce, ve který jsem od nevidím do nevidím. Ale ten hlavní důvod je asi v tom, že si nejsem jistá svou sexuální orientací. Bojím se najít si chlapa, protože nevím, co by následovalo. Ale zase si nejsem jistá ani tím, jestli jsem lesba. Proto jsem single a nemusím tak nic řešit. A vlastně se mi to „být sama“ docela líbí. Nejvíc ta svoboda a nezávislost.“

14.3 Výhody či nevýhody?

Často se společnost ptá, zda je život single pro takové jedince vlastně výhodný či nikoliv. Obecně se ve společnosti udává, že život single je výhodnější pro ženy, protože nemusí volit mezi svou kariérou a rodinným životem, kdy se své kariéry často musí vzdát na úkor rodinného štěstí. V mém výzkumu se však žádná výrazná diference neukázala. Většina respondentů vidí v životě single výhody i nevýhody.

Michaela: „...Shledávám obojí. Ale spíš asi nevýhody. Není dobré, když je člověk bez životní opory.“

Zdeněk: „...Výhody třeba v tom, že nemusím dělat kompromisy. Nevýhody zase v tom, že si všechno musím zařídit sám. Zkrátka se musím postarat sám o sebe.“

Josef: „...Možná asi výhody. Čas jen pro sebe. Dále asi v jednoduchosti života. Zároveň si ale uvědomuji, že člověk potřebuje osobní podporu, kterou v životě single těžko má. To je zase taková nevýhoda života single.“

Někteří však uvedli, že v takovém životě vnímají převážně výhody. Důvodem k tomu je nezávislost a svoboda, které jsou ve spojitosti se životem single tím největším lákadlem. Respondent Lukáš uvedl, že pro něj je největší výhodou to, že má více času pro sebe.

Karolína: „...*Spíše asi výhody. Zase na druhou stranu oslavy, svátky, narozeniny, atd. jsou horší trávit single.*“

Lukáš: „...*Jednoznačně výhody. Člověk má více času pro sebe.*“

Karel: „...*Spíše výhody. V první řadě hlavně nezávislost a svoboda.*“

Jediná respondentka Eliška uvedla, že v životě single vidí jednoznačně samé nevýhody. Jako důvod pro své stanovisko uvedla ekonomické důvody.

Eliška: „...*Rozhodně nevýhody. Jak po finanční stránce, kdy je člověk na všechno sám a nemůže se o nikoho opřít, tak po citové stránce.*“

14.4 Vztahy a singles

Charakteristickým znakem této sociální skupiny je život bez trvalého partnera. Často se v české společnosti objevují předsudky, že tito lidé jsou osamoceni a věnují se jen své kariéře. Tuto otázku jsem tak položila i svým respondentům, abych osvětlila tuto nejasnost. Samotu singles opravdu pocítují, ale rozhodně pro ně není životním nepřitelem. Podle jednolitéch výpovědí jsem usoudila, že samotu pocítují mnohem více ženy. Ženy jsou obecně více citlivé a to se zřejmě projevuje i v jejich životě. Nejvíce pocítují samotu večer, když se vrací ze zaměstnání a doma je nikdo nečeká. Domnívám se, že v některých chvílích svazují pocity samoty i muži, ale během rozhovorů to u žádného respondenta přímo nezaznělo. Muži jsou obecně v těchto věcech stydlivější, než ženy a tím si také tuto situaci vysvětlují.

Lucie: „...*Někdy se cítím sama, ale občas samota není na škodu. Mám tak více času jen sama pro sebe.*“

Michaela: „...*Cítím se sama dost často. Hlavně v situacích, kdy mám nějaký problém, a po ruce není nikdo blízký, kdo by mě vyslechl.*“

Eliška: „...*Sama se cítím hlavně ve volných dnech, kdy nejsem v práci.*“

Zdeněk: „...*Osamocen se necítím. Občas nastane situace, kdy mě spíš štve, že jsem sám.*“

Lukáš: „...*Většinou se necítím osamocen, samota mi příliš nevadí, i když společnost bych občas uvítal.*“

Tomáš: „...*Necítím se osamocen, jsem názoru, že člověk by si měl vystačit sám se sebou.*“

Na otázku, kdo nebo co nahrazuje respondentům přítele či přítelkyni, se mi dostala jednoznačná odpověď. Devadesát procent respondentů uvedlo, že jejich zaměstnání. Další odpovědi, které se zde objevily, byly přátelé a občasný sex.

Kateřina: „...*Za mě je to jednoznačně práce. Občas i kamarádi, ale v menší míře.*“

Tomáš: „...*Momentálně zaměstnání a pak právě ty občasné románky.*“

Často se společnost ptá, proč vlastně „singles“ nemají žádného partnera. Jednoznačná odpověď na tuto otázku bohužel neexistuje. Většina respondentů se však shodla na tom, že „*v souvislosti s předešlými životními událostmi přehodnocují důležitost a intenzitu emočních investic do partnerství.*“ [Hašková et al. 2014: 103]

Většina respondentů však uvedla, že v minulosti již někdy přítele či přítelkyni měla. Jen tři respondenti uvedli, že jsou single celý život. Myšleno tak, že neměli žádný vážnější vztah. Pouze vztahy krátkodobé, které však trvaly maximálně dva měsíce a respondenti je nepokládají za nikterak významné v jejich životě. Takovými respondenty jsou Lucie, Barbora a Josef. Naopak naprostá většina uvedla, že již někdy dlouhodobý vztah měla. Dokonce se v odpovědích objevil i trvalý vztah, který trval 10 let. Takový vztah se objevil u respondenta Karla. Výjimkou je také Kateřina, jejíž manželství trvalo 3 roky.

Singles se vyznačují absencí trvalého vztahu. Namísto toho ale volí alternativní vztahy, které jim nabízí větší volnost, než vztahy dlouhodobého charakteru. Z výzkumu vyplynulo, že takové vztahy navazují častěji muži. Dle Tomáškovy [2006] typologie vztahů volí muži nejvíce tzv. „nárazovky.“ Jedná se o vztahy na jednu noc, kterou muži tráví často s úplně cizí ženou. Většina dotazovaných uvedla, že svoji síť podpory

konstruuji na základě vztahů s přáteli. Velmi často tak u nich dochází ke stírání hranic mezi partnerstvím a přátelstvím [Hašková et al. 2014]. Tzv. „přítele do nepohody“ si tak často zavolají ženy. Ženy jsou obecně méně důvěřivé, a proto zřejmě volí tuto možnost oproti vášnivě noci s cizím mužem. Z výzkumu dále vyplynulo, že ženy by nikdy neudržovaly alternativní vztah s mužem, který by byl ženatý. Naopak muži se této variantě nebrání kvůli nespoutanosti a zajímavému napětí. Respondentka Karolína uvedla, že má zkušenost i se vztahem na dálku, který by se také mohl řadit k alternativním. Takový vztah ji však nikdy nevydržel déle jak 1 rok.

Karolína: „...*Já měla takových vztahů několik. Myslím si, že je to naprosto přirozený. Dokonce i jeden vztah na dálku, ale to nevyšlo.*“

Zdeněk: „...*Já zpravidla volím vztah na jednu noc. Proběhne to a já víc nemusím řešit.*“

Tomáš: „...*Když se takový nějaký vztah naskytne, jdu do něj. Nejčastěji asi takové ty letmé romány na jednu noc.*“

Karel: „...*Myslím si, že každý, kdo je sám, tak občas potřebuje „vypnout“ (smích).*“

Pouze respondenti Michaela a Josef uvedli, že žádný z alternativních vztahů neudržují a ani žádný z nich nepreferují. Stanovisko těchto dvou respondentů uvedu na výpovědi Michaely, která se k otázce alternativních vztahů vyjádřila následovně.

Michaela: „...*Žádný alternativní vztah přece nemůže člověku stačit. Podle mě je to jen krátkodobé pobláznění, které stejně nakonec pomine. Člověk tak bude nakonec stejně zklamáný. Když už vztah, tak navážno a ne nějakou alternativu bez budoucnosti.*“

Na konec jsem si neodpustila doplňující otázku, která mne v souvislosti se vztahy velice zajímala. Jak vlastně navazuje vztahy někdo, kdo je většinu svého života sám? Jak jsem předpokládala, i naše osobní vztahy jsou pod silnou nadvládou sociálních sítí, především facebooku.

Lukáš: „...*Vlastně to bylo vždy jen prostřednictvím internetu, hlavně facebooku...*“

Josef: „...*Tak jsme v době, kdy má každý facebook a messenger, takže tohle je asi ta nejjednodušší cesta.*“

Karolína: „...*Já vztahy nenavazuji. Prostě čekám, až se projeví samy.*“

Michaela: „...*Já jsem docela stydlivá a nedokážu si tak nikoho najít. Když už, tak volím raději anonymní cestu, takže třeba internetovou seznamku.*“

Dle mého překvapení uvedli jen tři respondenti jako způsob navazování vztahů přímé osobní setkání. Překvapivě to byli muži, a to Tomáš, Luboš a Karel.

Tomáš: „...*Myslím si, že navazovat vztah přes facebook nemá cenu. Já do toho jdu po hlavě. Když už, tak už (smích).*“

Luboš: „...*Jednoznačně volím osobní schůzku. Slečnu pozvu třeba na skleničku do baru nebo na kávu.*“

Karel: „...*Většinou ji někam pozvu a pak už jen mluvím, mluvím a mluvím (smích).*“

14.5 Singles v očích okolí

Ať už jsou single dobrovolně či nedobrovolně, otázkou zůstává, jak jejich životní strategii vnímá okolí. Obecně to mají mnohem složitější single ženy, na které je vyvíjen větší tlak ze strany společnosti. Jak ukázal výzkum, ve společnosti zřejmě stále přetrvává tradiční představa o ideálech ženy, která má vychovávat děti a starat se o domácnost. Naopak muži mají budovat kariéru a finančně zajistit svou rodinu. Zdá se tedy, že okolí vnímá život single u mužů pozitivněji, než u žen. Ženy jsou tak stigmatizovány mnohem více, než muži. Ve výpovědích několika respondentek se objevila pomyslná hranice 30 let. Respondentky uvedly, že právě do tohoto věku jsou jejich rodiče a blízcí ochotni vnímat tento životní styl spíše pozitivně. Pomyslná hranice 30 let tak výrazně mění životy singles. Z jednotlivých výpovědí respondentek jsem měla pocit, jakoby tato hranice určovala start jejich reprodukce. Spoustu žen se tak právě v tomto věku podvolí společenskému nátlaku a často si tak najdou stálého partnera, se kterým zakládají rodinu. Otázkou zůstává, jak dlouho jim tento „umělé“ vytvořený vztah vydrží. Nejvíce znatelné to bylo u respondentky Michaely, kde je to podmíněné mimojiné tím, že její matka je silně věřící.

Michaela: „...*Je mi 30 a to už je dost na to mít život, který nebude jako na houpačce. To, že jsem pořád sama, se nelíbí hlavně rodině. Hlavně máma s tím má docela*

problém, ale řekla bych, že hlavní problém je v tom, že pocházím z věřící rodiny. Od malička jsem byla vychovávána k tomu, že žena by měla mít děti...“

Eliška: „...Přátelé to nevnímají nijak zvláště. Mám dokonce spoustu kamarádů, kteří jsou single stejně jako já. Ale rodiče to berou dost špatně. Očekávají ode mě vnoučata, které já jim zatím dát nemohu. Občas se cítím, jako kdybych je zklamala. A vlastně možná i sama sebe...“

„Babičkovské“ povinnosti neočekává jen matka Michaely a Elišky, ale i třeba Josefa. Josef: „...Máma ta to vnímá docela špatně. Už se vidí s kočárkem. A táta? Tomu to ani nevadí. Ví, že dnes jsou priority mladých někde jinde, než dřív.“

Ostatní respondenti většinou uvádějí, že jejich životní strategii vnímá okolí spíše pozitivně.

Karolína: „...Okolí je to jedno, hlavně abych já byla sama sebou.“

Barbora: „...Není mi ještě tolik let, takže myslím, že na nějaké větší plány je ještě čas. A tak to bere i rodina.“

Luboš: „...Myslím, že celou tuhle situaci vnímá moje okolí v pohodě.“

Karel, kterému je 40 let, často musí čelit narážkám okolí kvůli jeho věku a absenci partnerky. Ač je single převážně dobrovolně, tuto situaci vnímá špatně. Karel: „...Okolí na to vcelku nic neříká. Jen občas někdo prohodí nějakou trapnou narážku na to, že už mám věk a pořád nic.“

14.6 Singles a jejich představy o budoucnosti

V této části výzkumu jsem zjišťovala, jak singles vidí svou budoucnost. Respondentům jsem tak položila otázku, jak si představovali svůj život před deseti či více lety. Málokdo z nich předpokládal, že jejich život bude vypadat tak, jak vypadá nyní. Zpravidla uváděli, že jejich životní strategie singles souvisí s jejich nástupem do zaměstnání.

Kateřina: „...*Jako kařda žena jsem chtěla skvelyho manžela, dobrou práci a hodně peněz (smích). Teprve ale po svatbě jsem zjistila, že to vlastně není to, co chci. Nechci přece být celý život někým svázaná.*“

Tomáš: „...*Chtěl jsem nejdříve udělat nějakou tu kariéru a až potom si založit rodinu. Moje zaměstnání mě ale stojí hodně sil a hlavně času, a proto jsem asi single.*“

Josef: „...*Určitě jsem si nepředstavoval život bez partnerky.*“

Respondentka Karolína dokonce uvedla, že měla před svatbou, která se ale nekonala, a ona se tak dlouhodobe stala single. Podle jejich slov to ale bylo spíše štěstí než neštěstí.

Karolína: „...*Ve dvaceti jsem se měla vdávat, take v tu chvíli jsem si svou budoucnost představovala upne jinak, něž je to ve skutečnosti. Naštěstí (smích).*“

Mnoho respondentů také uvedlo, že nad budoucností nepřemýšleli a čekali na to, co přijde. ivot single tak většinou prıkladı okolnostem, které se udály v jejich životě.

Zdeněk: „...*Nad budoucností jsem nikdy moc nepřemýšlel. ekam, co přijde samo.*“

Karel: „...*Ve dvaceti jsem nic neplánoval, čekal jsem, co přijde zde dne na den.*“

Někteří také uvedli, že si jejich život představovali presne tak, jaký je nyní. Singlovství je zpravidla jejich životní volbou a se životem jsou tak plne spokojeni.

Lucie: „...*ivot jsem si představovala asi jako teď. Hlavně svoboda a neavislost. Nechtěla jsem se na nikoho vázat.*“

S budoucností také souvisí možnost založení rodiny s potenciálním partnerem. Proto me zajímalo, zda si respondenti umí představit, že si v budoucnu najdou životního partnera, se kterým budou sdílet domácnost a později třeba zaloı rodinu. Zaujalo mne, e muži jsou s tímto výhledem do budoucnosti zcela smırenı a berou ho jako samozřejmost jejich budoucího života. Naopak mezi výpověďmi žen se objevilo několik takových, že společnou domácnost s potenciálním partnerem si představit umí, ale možnost mít vlastní děti odmıtı.

Zdeněk: „...*Představit si to umím a snad to někdy vyplní...*“

Tomáš: „...*Představit si to určitě umím a moc si přeji, aby to do budoucnosti tak bylo. Vždycky jsem bral období single, jako přechodnou záležitost.*“

Lukáš: „...*Mohl bych se na stará kolena usadit, není to příliš pravděpodobné...*“

Lucie: „...*Že bych s někým sdílela domácnost si představit umím, ale založit s někým rodinu asi ne. Neumím si to představit, že bych najednou měla děti. Celý život jsem žila jen prací.*“

Karolína: „...*Určitě umím. Ale zatím se na to necítím. Času dost a zatím si užívám volnost a klid.*“

14.7 Život single pohledem samotných singles

V poslední části rozhovoru jsem chtěla, aby se respondenti oprostili od vlastní situace a podívali se na tento novodobý životní styl z povzdálí. Věřím, že čtenářům jejich výpovědi přinesou ještě ucelenější pohled na život single.

14.7.1 Obecné důvody singlovství

Proč dnes stále více lidí žije single? Právě tuto otázku jsem položila svým respondentům a zajímaly mne jejich reakce. Je důležité si však uvědomit, že se nejedná o důvody samotných singles, které je vedou k životu bez trvalého partnera, nýbrž o obecné důvody singlovství.

Nejvíce se ve výpovědích respondentů objevovaly ekonomické důvody, které souvisí se stále modernější společností, ve které žijeme. Pro mnohé jedince je tak život single výhodnější, protože nemusí řešit finanční chod své potenciální rodiny a ve všech situacích jsou singles závislí pouze sami na sobě. S ekonomickými důvody souvisí také kariérní růst, který je jakousi nutností pro dnešní fungování na trhu práce. Často tak lidé volí samotu, aby se mohli plně věnovat své kariéře.

Lucie: „...*Ekonomické důvody a pak taky to, že lidé se v dnešní době moc nechtějí vázat.*“

Eliška: „...*Hlavně ekonomické důvody. Mít v dnešní době rodinu je velký závazek. Člověk, který žije delší dobu sám, si tak zvykne na určitý komfort.*“

Se životním stylem singles zcela určitě souvisí společnost, ve které žijeme. Tato společnost nám nabízí nevídané možnosti, o kterých lidé před dvaceti lety neměli ani zdání. Na druhou stranu je to společnost, která požaduje stále flexibilnější jedince a často tím největším nepřítelem je čas. Lidé tak nemají čas na sebe natož na svého potenciálního partnera. S časovým presem souvisí i stres, který nás stále více svazuje. Lidé tak nedokážou racionálně uvažovat a své potenciální protějšky spíše odpuzují, než přitahují.

Tomáš: „...*Otázkou je, zda takto žijí proto, že chtějí, nebo vzhledem k tomu, že se jim nedaří najít toho pravého partnera. Kdybych uvažoval o té první skupině, tak je to podle mě tím, že dnešní doba nabízí spoustu nových možností. Díky internetu je k dispozici daleko víc potenciálních partnerů a lidi více vybírají a zkouší. Myslím si, že lidé z této skupiny mají více sobecké sklony, nechtějí být omezováni, nestojí o kompromis. Anebo prostě neví, co chtějí.*“

Luboš: „...*Jednoznačně kvůli uspěchanosti dnešní doby.*“

Lukáš: „...*Podle mě je to z důvodu nedostatku času na partnera, nebo prostě někteří nechtějí svůj volný čas podřizovat potřebám partnera.*“

Josef: „...*Proč? Myslím si, že je za to může životní styl lidí, který je často uspěchaný. Lidé nemají čas na sebe, natož na partnera.*“

Zdeněk: „...*Lidé nechtějí dělat kompromisy a podřizovat se druhým.*“

Karolína: „...*Myslím si, že lidé se k sobě nedokážou chovat slušně. Po čase si stejně hledají někoho jiného a tomu se tak spoustu lidí chce vyhnout. Podle mě je lepší být single, než rozvedený.*“

14.7.2 Muži nebo ženy?

Na samostatně žijící muže a na samostatně žijící ženy je nahlíženo odlišně, i když jsou svým způsobem úplně stejní. Stejně tak i samotní singles nahlíží na svůj život

odlišným způsobem. Každý z nich život bez partnera prožívá jinak a zároveň jim tato situace něco jiného přináší [Radimská, Tomášek 2003].

Single muži to měli vždy o něco jednodušší. Jejich životní strategie není vnímána tolik negativně jako u žen. Už v minulosti byl single muž pro společnost přijatelnější, než žena. Single muži však nejsou součástí tolika výzkumů jako ženy, a proto se o jejich singlovství tolik neví. Naopak ženy, které se rozhodnou pro životní strategii singles, to mají vždy o něco těžší. Už v minulosti bylo na takové ženy nahlíženo hůře, než na samostatně žijící muže.

Zeptala jsem se proto svých respondentů, jak vnímají tuto odlišnost. Muž nebo žena? Mají tak podle samotných singles život bez partnera těžší spíše ženy nebo naopak muži?

Lucie: „...*Určitě single ženy. Muži to mají obecně jednodušší. Ženy se musí víc otáčet, aby se dokázaly zabezpečit. A v určitém věku ženám prostě ujede vlak, což se u mužů asi stát nemůže. Naopak dnes ženy preferují spíše starší a vyspělejší muže.*“

Luboš: „...*Rozhodně single ženy, protože si zprvu užívají svobodného života, ale ve vyšším věku si těžko hledají stálého partnera.*“

Josef: „...*Podle mě to mají těžší ženy, protože je na ně vyvíjen větší tlak ze strany okolí. Mužskej se z toho vždy nějak vykroutí (smích).*“

Karolína: „...*Podle mě asi spíše muži. Nedokážou totiž být sami a nesou celou tuhle situaci hůř než ženy.*“

Lukáš: „...*Určitě single muži. Svobodná žena může lépe využívat muže ke svému prospěchu.*“

Michaela: „...*Myslím si, že oba to mají stejně těžké. Nedá se asi říct, že to má někdo těžší.*“

14.7.3 Rodina či život single?

Rodina je pro některé nepostradatelnou záležitostí v jejich životě. Člověk, co žije single, sice vlastní rodinu nemá, ale většina respondentů se nebrání jejímu budoucímu

založení. Zajímalo mne však, jak tuto situaci vnímají nyní. Je podle nich v dnešní společnosti výhodnější spíše život single než rodinný život? Tato otázka byla pro mnohé mé respondenty tou nejtěžší, protože se mi zpravidla dostávala odpověď, že nemají s čím jejich životní situaci srovnat. I přesto se k otázce života single v porovnání se životem ve dvou vyjádřilo několik respondentů.

Lucie: „...*Těžko říct, spíše ne. Nutno se u obouhého ekonomicky zabezpečit, což není lehké.*“

Michaela: „...*V dnešní společnosti je asi výhodnější být sám. Nejste na nikom závislí a je to obecně jednodušší.*“

Lukáš: „...*Po finanční stránce je tento život rozhodně výhodnější.*“

Zdeněk: „...*Po finanční stránce je určitě život single výhodnější. Ale po těch ostatních stránkách je to dost na nic.*“

Karolína: „...*V mém věku určitě život single, ale v pozdějším věku je výhodnější určitě mít vlastní rodinu.*“

Eliška: „...*Rodinný život je výhodnější. Na všechno jste dva.*“

14.7.4 Život single – ano či ne?

Poslední má otázka o životě singles směřovala k tomu, zda je dle respondentů život single ve všech směrech bezstarostný či nikoliv. V české společnosti totiž často slýcháme předsudky, že lidé, co žijí bez partnera a nemají děti, jsou lidé bez jakýchkoliv starostí. Osobně si myslím, že život single je sice v některých směrech výhodnější, ale rozhodně se nejedná o bezstarostný život. S tím souhlasí i většina respondentů, která uvedla, že život single je spojen s mnoha úskalími, na která jsou v manželství dva. I přesto se ve výpovědích objevuje několik takových, podle kterých je život single zcela bezstarostný.

Lucie: „...*Není, musíte se o sebe starat úplně sám.*“

Eliška: „...*Není. Starostí je stále plno a ve dvou se zvládají o něco lépe.*“

Michaela: „...Úplně bezstarostný není, člověk má jen méně starostí. V tom si myslím, že vznikají ty podivné názory, že život single je bezstarostný.“

Zdeněk: „...Ne. Život single naopak přináší mnohem více starostí, než život ve dvou.“

Tomáš: „...Víceméně ano, ale vždy to neplatí. Záleží na dalších okolnostech, ne jen na tom, že je člověk bez partnera.“

Karolína: „...Podle mě je život single bezstarostný.“

Josef: „...Bezstarostný je.“

ZÁVĚR

Život single je novodobý životní styl, který se v české společnosti objevuje především na počátku 90. let minulého století. Ačkoliv jsou singles součástí společnosti již dlouhá léta, stále se tu objevují tací, pro které je život single velkou neznámou. Jak však ukázala tato práce, tento životní styl je novodobým trendem na poli osobních vztahů a je vyhledáván především mladými lidmi. I přesto můžeme v životě single najít otázky, na které není odpovězeno.

Přestože se život samostatně žijících v mnohém podobá, lze v nich najít i značné rozdíly. Jak jsem očekávala a vyplynulo to zároveň z mého výzkumu, největší rozdíl v životech singles je v tom, jak jejich životní styl vnímá okolí. Obecně jsou společností stigmatizovány více ženy, protože zde přetrvává tradiční představa o roli ženy jako manželky a matky, spíše než kariéristky.

Společnost však nevnímá negativně jen ženy, ale právě ženy jsou „v oku cyklónu.“ Na jedné straně je na ženy vyvíjen větší tlak ze strany společnosti, aby se podřídili normě manželství a mateřství. Na straně druhé však ženám single život přináší větší výhody z hlediska autonomie a seberealizace [Radimská, Tomášek 2003].

I přesto, že tento životní styl se ve společnosti objevuje stále častěji, je vnímán společností spíše negativně. V pozdějším věku je jejich volba života bez partnera předmětem stereotypních úvah a jejich rozhodnutí nevstoupit do manželství je vnímáno jako selhání vdát se či oženit se [Uhdeová 2003]. I to se týká především žen.

Společnost však často ani neví, jakými strastmi je tento životní styl spojován. Ve společnosti přetrvávají předsudky o tom, že život single je zcela bezstarostný. Jak se však ukázalo, není tomu tak. Určitě je život single v mnoha ohledech výhodnější, než rodinný život, ale zároveň je život single spojován s mnoha úskalími, na která jsou v manželství zkrátka vždy dva.

Důležité je, aby lidé tento životní styl neodsuzovali a nedělali mezi singles rozdíly. Není nutno tuto životní strategii vnímat jako hrozbu, ale jako novodobý životní styl plný proměn a životních zkušeností.

ZDROJE

Bauman, Z. 2004. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta.

Benediktová, J. 2011. *Člověk nepárový z generace singles*. [online]. [cit. 23. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1252029-clovek-neparovy-z-generace-singles>

Borgata, E. F., R. J. V. Montgomery. 2000. *Encyklopedia of Sociology*. New York: Macmillan Reference.

Campbell, L. D. 2002. *Singles/Never married persons, Social and Historical Context of Singlehood*. [online]. [cit. 25. 12. 2015]. Dostupné z <http://family.jrank.org/pages/1582/Singles-Never-Married-Persons-Social-Historical-Context-Singlehood.html>

Český statistický úřad. 2014. *Domácnosti jednotlivců*. [online]. [cit. 25. 10. 2015]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/domacnosti-jednotlivcu-2011-fnqh82opjt>

Český statistický úřad. 2015. *Sňatky podle regionů soudržnosti, krajů a okresů*. [online]. [cit. 4. 2. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/stav-a-pohyb-obyvательства-v-cr-3-ctvrtleti-2015>

Drotován, M., B. Bleha. 2008. „Analýza fenoménu singles v Evropě a na Slovensku.“ *Sociológia*. 40 (1): 62 - 81.

Formanová, L. 2010. *Fenomén singles v České republice*. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého.

Giddens, A. 1998. *Důsledky modernity*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Giddens, A. 2012. *Proměna intimity: sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Praha: Portál.

Hašková, H. (ed.), M. Vohlídalová, H. Maříková, R. Dudová, Z. Uhde, A. Křížková, L. Formánková. 2014. *Vlastní cestou? Životní dráhy v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Hendl, J. 2008 *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.

Howe, T. R. 2012. *Marriages & Families in the 21st Century. A Bioecological Approach*. Oxford: Wiley-Blackwell.

Jandourek, J. 2003. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál.

Katrňák, T. 2001. „Strukturální příčiny poklesu sňatečnosti a nárůstu svobodných v devadesátých letech v České republice.“ *Sociologický časopis*. 37 (2): 225 - 239.

Kraus, B. 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál.

- Lábusová, E. 2007. *Šťastní i nešťastní singles*. [online]. [cit. 10. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.evalabusova.cz/clanky/singles.php>
- Linková, M. 2002. „Singles: životní styl, nebo z nouze ctnost?“ *Přítomnost*. 2: 45 - 47.
- Možný, I. 1999. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Možný, I. 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Radimská, R., M. Tomášek. 2003. „Singles - nový životní styl a jeho genderová specifika v České republice.“ *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. 4 (1 - 2): 10 - 11.
- Rychtaříková, J. 1996. „Současné změny charakteru reprodukce v České republice a mezinárodní situace.“ *Demografie*. 38 (2): 77 - 89.
- Sedláková, R. 2009. *Vybraná sociologická témata: kapitoly ze sociologie pro kombinované studium*. České Budějovice: Jihočeská univerzita.
- Schwartz, M. A., B. M. Scott. 2000. *Marriages and Families. Diversity and Change*. New Jersey: Prentice Hall.
- Singly, F. 1999. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál.
- Tomášek, M. 2006. „Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabituující jednotlivce v České republice.“ *Sociologický časopis*. 42 (1): 81 - 105.
- Tomášek, M. 2007. *Konec tradiční rodiny? Od tradiční rodiny k singles a zpět k jiným vztahům*. [online]. [cit. 5. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=290&lst=107>
- Uhdeová, Z. 2003. „Sociologie rodiny - Sociologie genderu - Oblasti výzkumu.“ *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. 4 (1 - 2): 15 - 19.
- Vágnerová, M. 2000. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.
- Zpravy.aktualne.cz. 2013. *Život singles jako past. V roli poražených končí ženy*. [online]. [cit. 3. 1. 2016]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zivot-singles-jako-past-v-rol-i-porazeny-ch-konci-zeny/r~i:article:773926/>
- Zpravy.e15.cz. 2015. *Singles a mingles. V produktivním věku žije samo osm procent lidí*. [online]. [cit. 9. 11. 2015]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/singles-a-mingles-v-produktivnim-veku-zije-samo-osm-procent-lidi-1211470>

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Okruhy otázek k rozhovorům s respondenty

Základní výzkumná otázka - *Jaký je život singles?*

1. Jak vypadá Váš současný život?
2. Jak dlouho jste single?
3. Měl/a jste někdy v minulosti přítele či přítelkyni?
4. Bydlíte ve své vlastní domácnosti? Pokud ne, uveďte, s kým domácnost sdílíte?
5. Jaké je Vaše zaměstnání? Případně jakou pozici zastáváte?
6. Jste single dobrovolně nebo spíše nedobrovolně?
7. Jste se životem single spokojen/a?
8. Cítíte se někdy osamocen/a? Máte pocit, že samota je Vaším největším nepřítelem? V jakých situacích?
9. Čemu se věnujete ve svém volném čase?
10. Co Vás ve Vašem životě nejvíce naplňuje?
11. Kdo nebo co Vám nahrazuje přítele či přítelkyni?
12. Jaké životní hodnoty preferujete?
13. Udržujete nějaký alternativní vztah (např. vztah na jednu noc, vztah na dálku,...)?
14. Pokud se snažíte navázat kontakt s potenciálním partnerem, jak to děláte?
15. Jaký je Váš životní styl?
16. Jaké důvody Vás vedou k životu bez partnera?
17. Jak Vaši životní strategii singles vnímá okolí (např. rodina, přátelé,...)?
18. Shledáváte v životě single spíše výhody či nevýhody?
19. Jaký máte vztah k dětem? Jak vnímáte Vaše vrstevníky, kteří už třeba děti vychovávají?
20. Když Vám bylo 20 let, jak podle Vás vypadala Vaše budoucnost?
21. Umíte si představit, že si v budoucnu najdete životního partnera, se kterým budete sdílet domácnost a později třeba založíte rodinu?
22. Proč podle Vás v dnešní době stále více lidí žije single?
23. Mají to podle Vás těžší single ženy nebo single muži? Proč?
24. Máte pocit, že život single je v dnešní době výhodnější, než život rodinný?
25. Je podle Vás život single bezstarostný?